

Univerzita
obraný

OCHRANA OBYVATELSTVA A INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM I

Tomáš ZEMAN
František PAULUS
Kamil BEDNÁŘ

Fakulta vojenského
leadershipu

Brno 2021

Studijní text *Ochrana obyvatelstva a integrovaný záchranný systém I* je určen pro potřeby studentů studijního programu *Bezpečnost a obrana*.

Jednotlivé kapitoly zpracovali:

Mgr. Tomáš Zeman, Ph.D. et Ph.D., Mgr. et Mgr. František Paulus, Ph.D.: kapitoly 1–7

Mgr. Tomáš Zeman, Ph.D. et Ph.D., pplk. Ing. Kamil Bednář, Ph.D.: kapitola 8

Recenzenti:

plk. Ing. Jarmil Valášek, Ph.D., MBA

plk. Mgr. Štěpán Kavan, Ph.D.

ABSTRAKT

Studijní text objasňuje základní pojmy z oblasti ochrany obyvatelstva a integrovaného záchranného systému. Obsahuje přehled historického vývoje ochrany obyvatelstva na území dnešní České republiky, vysvětlení významu civilní obrany v rámci mezinárodního humanitárního práva a podrobný popis jednotlivých složek integrovaného záchranného systému. Závěrečná kapitola je věnována objasnění role Armády České republiky v rámci integrovaného záchranného systému.

Klíčová slova: Armáda České republiky, civilní obrana, integrovaný záchranný systém, mezinárodní humanitární právo, ochrana obyvatelstva

OBSAH

ABSTRAKT	3
OBSAH	4
ÚVOD	5
1 ZÁKLADNÍ POJMY	6
2 VZNIK A VÝVOJ OCHRANY OBYVATELSTVA V ČESKÉ REPUBLICE	11
3 CIVILNÍ OBRANA V RÁMCI MEZINÁRODNÍHO HUMANITÁRNÍHO PRÁVA	19
4 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM	24
5 ZÁKLADNÍ SLOŽKY INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU	35
5.1 Hasičský záchranný sbor České republiky	35
5.2 Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany	39
5.3 Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby	41
5.4 Policie České republiky	45
6 OSTATNÍ SLOŽKY INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU	48
6.1 Vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil	49
6.2 Ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory	50
6.3 Ostatní záchranné sbory	54
6.4 Orgány ochrany veřejného zdraví	59
6.5 Havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby	60
6.6 Zařízení civilní ochrany	61
6.7 Neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím	63
7 KOORDINACE SLOŽEK INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU	64
7.1 Koordinace složek integrovaného záchranného systému na taktické úrovni	65
7.2 Koordinace složek integrovaného záchranného systému na operační úrovni	67
7.3 Koordinace složek integrovaného záchranného systému na strategické úrovni	68
8 ROLE ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY V RÁMCI INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU	71
8.1 Použití sil a prostředků Armády České republiky na základě plánované pomoci na vyžádání	72
8.2 Použití sil a prostředků Armády České republiky pro ostatní pomoc složkám IZS	73
8.3 Použití Armády České republiky k plnění úkolů Policie České republiky	74
8.4 Použití Armády České republiky k plnění humanitárních úkolů civilní obrany	75
ZÁVĚR	76
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	77
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	78

ÚVOD

Tento studijní text je určen studentům předmětu Ochrana obyvatelstva a IZS, který je na Univerzitě obrany vyučován v rámci bakalářského studijního programu Bezpečnost a obrana. Jedná se o dvousemestrální předmět, jehož cílem je seznámit studenty s problematikou ochrany obyvatelstva a integrovaného záchranného systému (IZS) v České republice. Obě uvedená témata jsou v rámci bakalářského studijního programu Bezpečnost a obrana zařazena do jednoho předmětu vzhledem k jejich značné provázanosti. Ochrana obyvatelstva je v současnosti chápána především jako plnění úkolů, jejichž cílem je předcházení vzniku mimořádných událostí a krizových situací, zajištění připravenosti na tyto události a situace, stejně jako jejich následné řešení. Důležitým nástrojem pro plnění těchto úkolů je přitom v České republice právě integrovaný záchranný systém, kterým se rozumí koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při jejich řešení.

Obsah prvního dílu studijního textu Ochrana obyvatelstva a integrovaný záchranný systém tematicky odpovídá obsahu přednášek zařazených do prvního semestru uvedeného předmětu. Ty se zabývají především právním vymezením ochrany obyvatelstva a integrovaného záchranného systému v České republice, zatímco popis jednotlivých opatření ochrany obyvatelstva bude obsahem druhého semestru, resp. druhého dílu tohoto studijního textu. Informace uvedené na přednáškách, resp. v tomto studijním textu, budou v průběhu semestru dále rozvíjeny diskusí na seminářích. Z tohoto důvodu je v rámci studijního textu důsledně odkazováno na konkrétní ustanovení uvedených právních norem s cílem zajistit jejich snadnou dohledatelnost, neboť práce s primárními právními a vnitřními normami, stejně jako s koncepčními a metodickými materiály, a jejich interpretace bude v převážné míře náplní těchto seminářů.

1 ZÁKLADNÍ POJMY

Základní literatura:

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (krizový zákon).

Zákon České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 183/2017 Sb.

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 168/1991 Sb., o vázanosti České a Slovenské Federativní Republiky Dodatkovými protokoly I a II k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů a konfliktů nemajících mezinárodní charakter, přijatých v Ženevě dne 8. června 1977.

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2013.

Ochrana obyvatelstva je v České republice (dále také „ČR“) vymezena zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákon o IZS“) [1]. V souladu s ustanovením § 2 písm. e) se ochranou obyvatelstva rozumí „**plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku**“.

Při vymezení úkolů civilní ochrany přitom zákon o IZS [1] vychází z Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám z 12. 8. 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů [2]. Podle čl. 61 tohoto protokolu jsou těmito úkoly:

- „a) hlášené služby;
- b) evakuace;
- c) organizování a poskytování úkrytů;
- d) zatemňování;

- e) záchranné práce;
- f) zdravotnické služby včetně první pomoci a také náboženská pomoc;
- g) boj s požáry;
- h) zjišťování a označování nebezpečných oblastí;
- i) dekontaminace a podobná ochranná opatření;
- j) poskytování nouzového ubytování a zásobování;
- k) okamžitá pomoc při obnově a udržování pořádku v postižených oblastech;
- l) okamžitá oprava nezbytných veřejných zařízení;
- m) bezodkladné pohřební služby;
- n) pomoc při ochraně předmětů nezbytných k přežití;
- o) doplňující činnost nezbytná k splnění výše uvedených úkolů, včetně plánování a organizování, ale neomezující se pouze na tuto činnost“.

Současné koncepční a metodické dokumenty vztahující se k ochraně obyvatelstva nicméně upouští od jejího výše uvedeného „úzkého“ vymezení. Namísto toho se stále více prosazuje „široké“ vymezení ochrany obyvatelstva. Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030¹ (dále jen „Koncepce ochrany obyvatelstva“) [3] definuje ochranu obyvatelstva jako **„plnění úkolů v oblasti plánování, organizování a výkonu činností za účelem předcházení vzniku, zajištění připravenosti na mimořádné události a krizové situace a jejich řešení; ochranou obyvatelstva je dále plnění úkolů civilní obrany.“**²

Koncepce ochrany obyvatelstva [3] také vyřešila přetrvávající terminologický nesoulad³ v používání pojmů **ochrana obyvatelstva, civilní ochrana a civilní obrana**. Tento nesoulad je důsledkem historického vývoje ochrany obyvatelstva, během něhož došlo několikrát

¹ Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 je k datu vydání tohoto studijního textu poslední koncepcí ochrany obyvatelstva, která byla schválena vládou České republiky. V současnosti je připravována nová koncepce ochrany obyvatelstva. Předpokládá se, že tato koncepce bude vládou České republiky projednána v průběhu roku 2021.

² Přestože uvedená „široká“ definice není doposud součástí právního řádu České republiky, lze předpokládat, že k zařazení této nebo jiné „široké“ definice ochrany obyvatelstva do právního řádu České republiky v budoucnu dojde, pravděpodobně v rámci příští novelizace zákona o IZS.

³ Tento nesoulad se projevil i ve výše uvedených definicích ochrany obyvatelstva. Zatímco „úzká“ definice dle § 2 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů vymezuje ochranu obyvatelstva mimo jiné jako „plnění úkolů civilní ochrany“, „široká“ definice uvedená v Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 naproti tomu uvádí, že ochrana obyvatelstva je mimo jiné „plnění úkolů civilní obrany“. V obou případech je přítom zjevně odkazováno na čl. 61 Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám z 12. 8. 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Dodatkový protokol I).

k jejímu přejmenování (viz kapitola 2). V rámci Koncepce ochrany obyvatelstva [3] je **civilní ochrana** vnímána jako **ochrana obyvatelstva před nevojenskými hrozbami**, zatímco pod pojmem **civilní obrana** se zde rozumí **ochrana obyvatelstva za ozbrojeného konfliktu**. Samotný pojem **ochrana obyvatelstva** je pak z pohledu Koncepce ochrany obyvatelstva oběma pojmy významově nadřazen. Toto rozlišení má zásadní význam, neboť při plnění úkolů civilní obrany za ozbrojeného konfliktu je Česká republika povinna postupovat v souladu mezinárodním humanitárním právem (viz kapitola 3).

Důležitými pojmy, z nichž vychází výše uvedená „široká“ definice ochrany obyvatelstva, jsou dále pojmy **mimořádná událost** a **krizová situace**. Podle § 2 písm. b) zákona o IZS [1] je **mimořádná událost** „škodlivé **působení sil a jevů** vyvolaných činnostmi člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které **ohrožují** život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a **vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací**“. **Mimořádná událost** je tedy takové působení sil nebo jevů, které splňuje 2 podmínky:

- a) ohrožuje život, zdraví, majetek nebo životní prostředí;
- b) vyžaduje provedení záchranných a likvidačních prací.

Záchranné práce definuje § 2 písm. c) zákona o IZS [1] jako „**činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí**, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin.“

Likvidační práce jsou naproti tomu podle § 2 písm. d) zákona o IZS [1] „**činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí**.“

Zásadní kvalitativní rozdíl mezi záchrannými a likvidačními pracemi je dán mírou působení rizik. Zatímco v případě záchranných prací rizika vzniklá mimořádnou událostí stále přetrvávají a je nezbytné tato rizika odvrátit, nebo jejich působení alespoň omezit (např. hořící automobil s osobami uvnitř, hrozí přitom úmrtí těchto osob), v případě likvidačních prací již působení rizik nepřetrvává, takže veškerá činnost směřuje k odstranění nebo zmírnění následků mimořádné události (např. nepojízdná vozidla po hromadné srážce bez zranění, vozidla přitom omezují průjezdnost pozemní komunikace). Jasná hranice mezi záchrannými a likvidačními pracemi ovšem neexistuje (např. ve výše uvedeném příkladu nepojízdných vozidel po hromadné srážce bez zranění může přetrvávat nízké riziko výbuchu některého z vozidel v důsledku jeho poškození při srážce).

Krizová situace je podle § 2 písm. b) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále také „krizový zákon“) [4] „mimořádná událost (...), narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž **je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu**“⁴.

Opatření pro zvládnutí mimořádné události nebo krizové situace lze rozdělit⁵ do čtyř na sebe navazujících fází (pro další podrobnosti viz [5]):

- a) **prevence**, tj. předcházení vzniku mimořádné události nebo krizové situace;
- b) **připravenost**, tj. stav pohotovosti a schopnosti lidských a materiálních prostředků, který umožňuje zajistit rychlou a účinnou odezvu na mimořádnou událost nebo krizovou situaci [6];
- c) **řešení** mimořádné události nebo krizové situace;
- d) **obnova** území postiženého mimořádnou událostí nebo krizovou situací.

Výše uvedená „široká“ definice podle Koncepce ochrany obyvatelstva [3] vymezuje ochranu obyvatelstva ve své první části jako plnění úkolů, které se vztahují k prvním třem fázím zvládnutí mimořádné události nebo krizové situace, tj. k fázi prevence, připravenosti a řešení mimořádné události nebo krizové situace. Jakkoliv tato opatření vytvářejí podmínky pro následnou obnovu území po mimořádné události nebo krizové situaci, samotná obnova území není dle současného pojetí předmětem ochrany obyvatelstva při mimořádné události nebo krizové situaci⁶.

Ústředním orgánem státní správy pro ochranu obyvatelstva je podle § 12 odst. 1 písm. m) zákona České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „kompetenční zákon“) [7] **Ministerstvo vnitra**. Jeho úkoly na úseku ochrany obyvatelstva přitom vykonává v souladu s § 6 odst. 3 zákona č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném

⁴ Vymezení a náležitosti jednotlivých krizových stavů jsou obsahem samostatného předmětu Krizové řízení, který je vyučován v rámci bakalářského studijního programu Bezpečnost a obrana jako povinný. Tyto informace proto nejsou v tomto studijním textu uvedeny. Studenty odkazujeme na studijní opory k předmětu Krizové řízení.

⁵ Jedná se o jedno z nejpoužívanějších členění, avšak možných členění je celá řada. Jakkoliv je uvedené základní členění odbornou komunitou obecně přijímáno, neděje se tak bez výhrad. V minulosti bylo toto členění opakovaně kritizováno jako příliš zjednodušující. Pro účely tohoto studijního textu je však uvedené základní členění dostačující.

⁶ První část uvedeného „širokého“ definice se však vztahuje pouze k řešení mimořádných událostí a krizových situací, nikoliv k řešení ozbrojeného konfliktu. Možnost použití civilní obrany k obnově území za ozbrojeného konfliktu tak není touto definicí nikterak dotčena.

sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 183/2017 Sb. [8] **generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky**. Ochranu obyvatelstva dále zajišťují **orgány kraje** na území kraje a **orgány obce s rozšířenou působností** ve svém správním obvodu v souladu s § 10 a § 12 zákona o IZS [1]. Na ochraně obyvatelstva na svém území se v souladu s § 13 zákona o IZS podílejí také **orgány ostatních obcí**.

Zásadní význam při realizaci ochrany obyvatelstva v České republice má integrovaný záchranný systém (dále také „IZS“), kterým se dle § 2 písm. a) zákona o IZS [1] rozumí „koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací“ (více o IZS je uvedeno v kapitole 4).

2 VZNIK A VÝVOJ OCHRANY OBYVATELSTVA V ČESKÉ REPUBLICE

Základní literatura:

ŠILHÁNEK, Bohumil a Josef DVOŘÁK. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách*. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003. ISBN 80-86640-12-4.

Zákon č. 82/1935 Sb. o ochraně a obraně proti leteckým útokům.

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

V průběhu 1. světové války došlo poprvé v historii k systematickému **použití letectva k leteckému bombardování civilních cílů** [9]. Na začátku 1. světové války v roce 1914 mělo letectvo především zpravodajský význam. Pro tehdejší Rakousko-Uhersko se situace významně změnila až 23. května 1915, kdy Itálie vypověděla Rakousku-Uhersku válku. Významná centra zbrojního průmyslu v Rakousku byla vzhledem k blízkosti nově vzniklé italské fronty nadále ohrožena italským letectvem. Tento nepříznivý stav a rychlý technologický vývoj letectva vedl v Rakousku-Uhersku k postupnému vytváření systému označovanému tehdy jako **obrana proti letadlům** (dále jen „OPL“) v **zápolí**. Prvním krokem bylo v tomto směru zřízení pozorovací a hlášené služby podle německého vzoru v 2 polovině roku 1916. Tyto pasivní prvky byly posléze doplněny o prvky aktivní, tj. stíhací letectvo a protiletadlové dělostřelectvo. Od 1. ledna 1917 zahájil svou činnost velitel zápolní OPL, který byl podřízen Ministerstvu války Rakouska-Uherska.

Po skončení 1. světové války byla problematika pasivní obrany před leteckými útoky řešena jen na úrovni ojedinělých iniciativ ze strany jednotlivců nebo dobrovolných spolků [10]. Významnou událostí byl v tomto směru vznik **Ústředí obrany obyvatelstva** v roce 1929. Cílem této organizace byla koordinace dobrovolných aktivit obyvatelstva v oblasti protiletadlové obrany a studium možností ochrany obyvatelstva před leteckými útoky nebo účinky bojových otravných látek.

Již v době činnosti Ústředí obrany obyvatelstva došlo k zásadním politickým změnám v sousedním Německu, zejména výraznému úspěchu strany Nationalsozialistische Deutsche

Arbeiterpartei (dále jen „NSDAP“) ve volbách do Říšského sněmu v září 1930, vítězství NSDAP ve volbách do Říšského sněmu v červenci 1932 a následnému jmenování Adolfa Hitlera říšským kancléřem v lednu 1933. V důsledku rostoucí hrozby ze strany Německa přijalo Národní shromáždění republiky Československé v dubnu 1935 **zákon č. 82/1935 Sb. o ochraně a obraně proti leteckým útokům** [11]. Ve stejném roce bylo na základě tohoto zákona vydáno Vládní nařízení č. 199/1935 Sb., jímž se vydávají některé předpisy o pořizování plynových masek a o některých povinnostech obcí podle zákona o ochraně a obraně proti leteckým útokům [12] a směrnice Organizace civilní protiletecké ochrany (CPO) v obci [13]. Tímto byl v tehdejší Československé republice vytvořen systém **civilní protiletecké ochrany**⁷ (dále také „CPO“) [10, 14, 15].

Zákon č. 82/1935 Sb., o ochraně a obraně proti leteckým útokům [11] upravoval mimo jiné práva a povinnosti obyvatelstva, obcí a státních úřadů především v těchto oblastech:

- a) **zabezpečení úkrytů** pro obyvatelstvo;
- b) **zabezpečení plynových masek** pro obyvatelstvo;
- c) realizace dalších opatření k ochraně před leteckými útoky;
- d) převzetí nemovitých a movitých věcí státem nebo obcí do užívání, nebo jejich vyvlastnění;
- e) organizace ochrany proti leteckým útokům.

Povinnost zabezpečit úkryty pro obyvatelstvo byla uložena obcím a dále vlastníkům objektů, kde se nacházely podniky, ústavy nebo jiná zařízení, a stavebníkům nových budov. Podle § 4 zákona č. 82/1935 Sb., o ochraně a obraně proti leteckým útokům [11] měly obce povinnost postarat se na svůj náklad podle pokynů nadřízených úřadů „o dostatečný počet veřejných úkrytů“ a udržovat je v řádném stavu. Současně § 1 ukládal vlastníkům objektů, kde se nacházely podniky, ústavy nebo jiná zařízení, zejména s větším počtem zaměstnanců nebo uživatelů, a stavebníkům nových budov povinnost postarat se na základě úředního rozhodnutí vydaného stavebním úřadem o vhodné úkryty pro zaměstnance, uživatele nebo obyvatele těchto budov a udržovat je v řádném stavu.

⁷ Přestože v samotném zákoně č. 82/1935 Sb. o ochraně a obraně proti leteckým útokům se termín „civilní protiletecká ochrana“ neobjevuje, byl tento termín již ve druhé polovině 30. let pro označení uvedeného systému běžně používán.

Plynové masky si byly dle § 2 odst. 1 zákona č. 82/1935 Sb., o ochraně a obraně proti leteckým útokům [11] povinny na svůj náklad obstarat všechny osoby, kterým to bylo uloženo úředním příkazem, a to pro sebe i pro osoby jim blízké. Vládním nařízením č. 127/1938 Sb., jímž se vydávají další předpisy o pořizování plynových masek [16], bylo později upřesněno, že o nákup plynových masek pro osoby, kterým bylo pořízení plynových masek nařízeno, ale které si nemohou plynovou masku pořídit „bez ohrožení výživy na svůj náklad pro sebe a pro osoby jim blízké“, se v souladu s § 1 uvedeného vládního nařízení postará obec, kde tyto osoby pobývají. Na nákup plynových masek v tomto případě přispěje obci stát ze státního rozpočtu.

Povinnost obstarat a udržovat pro obyvatelstvo plynové masky byla uložena rovněž obcím a provozovatelům podniků, ústavů nebo jiných zařízení. Obce měly v souladu s § 4 zákona č. 82/1935 Sb., o ochraně a obraně proti leteckým útokům [11] povinnost postarat se o dostatečný počet „zásobních úplných plynových masek“. Povinnost pořídit a udržovat plynové masky úředně schváleného typu měli v souladu s § 1 Vládního nařízení č. 199/1935 Sb., jímž se vydávají některé předpisy o pořizování plynových masek a o některých povinnostech obcí podle zákona o ochraně a obraně proti leteckým útokům [12], také provozovatelé podniků, ústavů nebo jiných zařízení v případě, že je k tomu vyzval „úřad vykonávající místní policii v oboru péče o bezpečnost osoby a majetku“.

Obcím mohlo být dále v souladu s § 4 odst. 2 zákona č. 82/1935 Sb., o ochraně a obraně proti leteckým útokům [11] vládním nařízením uloženo podniknout na svůj náklad i „další úkoly k ochraně před leteckými útoky (zejména službu poplachovou, požární, zdravotní a samaritskou, péči o maskování obydlených částí obce a o zhasínání světel, spolupůsobení při službě hlásné, výcvik potřebný k těmto úkolům apod.)“.

Okresní úřad byl v souladu s § 9 a § 10 zákona č. 82/1935 Sb., o ochraně a obraně proti leteckým útokům [11] oprávněn požadovat k ochraně před leteckými útoky převzetí nemovitých věcí do užívání nebo do vlastnictví a movitých věcí do užívání. „V době válečné (...) nebo stanoví-li tak vláda nařízením“ mohla totéž učinit také obec. O vyvlastnění nemovitosti nebo věcného práva k ní a o výši náhrady pak rozhodoval v souladu s ustanovením § 11 okresní úřad.

Z výše uvedeného je patrné, že za organizaci ochrany před leteckými útoky odpovídaly především obce a nadřazené okresní úřady. Ty byly dle § 13 odst. 2 zákona č. 82/1935 Sb., o ochraně a obraně proti leteckým útokům [11] oprávněny zřizovat si

Místní poradní výbory pro protiletadlovou ochranu, jejichž úkolem bylo koordinovat na příslušné úrovni činnost všech vhodných složek (např. tělovýchovných spolků, hasičských spolků, vojenských posádek) v protiletecké ochraně. Ústřední koordinační a metodickou roli mělo plnit **Ministerstvo vnitra**. To si mohlo dle § 13 odst. 1 zřídit **Poradní sbor pro protiletadlovou ochranu**, aby podával posudky ve věcech ochrany před leteckými útoky. V souladu s § 7 a § 12 mělo Ministerstvo vnitra v dohodě s Ministerstvem národní obrany a dalšími zúčastněnými ministerstvy:

- a) vydávat směrnice vztahující se k CPO;
- b) roztrždit obce podle rozsahu nebezpečí z leteckých útoků do jednotlivých kategorií;
- c) stanovit, „která ustanovení o ochraně před útoky, a kdy nabývají pro tu kterou kategorii obcí účinnosti“;
- d) uložit držitelům podniků, ústavů nebo jiných zařízení, které jsou důležité pro obranu státu, aby „připravili a v řádném stavu udržovali prostředky potřebné pro obranu těchto podniků, ústavů nebo zařízení sami svým nákladem podle pokynů a za kontroly vojenské správy, nebo nesli zcela nebo z části potřebný náklad na přípravu této obrany“.

Zákon č. 82/1935 Sb., o ochraně a obraně proti leteckým útokům [11] zůstal *de iure* v platnosti až do roku 1961. Po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava a vypuknutí 2. světové války přešlo však řízení CPO nejprve na protektorátní policii a posléze byla CPO v roce 1941 začleněna do říšské protiletecké ochrany Luftschutz [15].

Po ukončení 2. světové války dochází k likvidaci úkrytů a materiálu pro pasivní protivzdušnou ochranu, které byly vybudovány nebo pořízeny během 2. světové války [17]. V důsledku vzniku tzv. studené války však začaly být v tehdejší Československé republice záhy znovu diskutovány možnosti rozvoje pasivní ochrany. Významným krokem bylo v tomto směru přijetí vládního usnesení o civilní obraně ze dne 13. července 1951 [18], kterým byla v tehdejší Československé republice **zřízena civilní obrana**. Jejím hlavním úkolem byla ochrana obyvatelstva a průmyslových podniků **před vzdušnými útoky**. Řízením a organizováním civilní obrany byl pověřen **ministr vnitra**, který se stal **velitelem civilní obrany Československé republiky**. Jemu podřízeni byli **velitelé civilní obrany krajů, okresů a měst**, jimiž byli z titulu své funkce předsedové příslušných národních výborů. S prováděním opatření civilní obrany se počítalo pouze pro významná města, nejdůležitější

průmyslové podniky a železniční uzly (i na zbytku území však měla probíhat příprava obyvatelstva). Ve významných městech určených rozhodnutím vlády měly být zřízeny **služby civilní obrany** (např. zdravotnická služba, krytová služba, zatemňovací služba apod.), které měly zajišťovat plnění úkolů civilní obrany. V souvislosti s uvedeným vládním usnesením byly dále zřízeny **vojenské útvary civilní obrany** v gesci Ministerstva vnitra.

Vytvořený systém civilní obrany byl následně pozměněn usnesením vlády Republiky Československé ze dne 15. ledna 1958 č. 49 o civilní obraně Republiky československé (dále jen „usnesení vlády o civilní obraně z roku 1958“) [19]. Významnou změnou oproti předchozímu vládnímu usnesení z roku 1951 [18] bylo rozpracování systému řízení civilní obrany. Usnesením vlády o civilní obraně z roku 1958 [19] byl např. dotvořen systém štábů civilní obrany jakožto pracovních orgánů velitelů civilní obrany na jednotlivých úrovních. Nejvyšším velitelem civilní obrany státu byl nadále **ministr vnitra**, který schvaloval náčelníka štábu civilní obrany státu a statut tohoto štábu. Náčelníky štábu civilní obrany národních výborů i statuty těchto štábů schvalovalo Ministerstvo vnitra. Z hlediska budoucího vývoje je významnou skutečností to, že ačkoliv byla civilní obrana nadále zaměřena především na ochranu a obranu obyvatelstva před následky nepřátelských vzdušných útoků, řadí usnesení vlády z roku 1958 nově mezi základní úkoly civilní obrany také **poskytování pomoci při živelních pohromách**.

V květnu 1961 vstoupil v účinnost zákon č. 40/1961 Sb., o obraně Československé socialistické republiky (dále jen „zákon o obraně ČSSR“) [20], který nahradil zákon č. 82/1935 Sb., o ochraně a obraně proti leteckým útokům [11]. Uvedený zákon o obraně ČSSR [20] vymezil civilní obranu v souladu s ustanovením § 15 jako součást obrany tehdejší Československé socialistické republiky (dále také „ČSSR“) zahrnující „opatření k zabezpečení ochrany a obrany obyvatelstva před následky nepřátelských vzdušných útoků, k vytvoření podmínek pro plynulý chod hospodářského života při nepřátelských vzdušných útocích a k odstraňování následků těchto útoků“. Systém civilní obrany se však nadále řídil Usnesením vlády o civilní obraně z roku 1958 [19], neboť § 16 odst. 1 zákona o obraně ČSSR [20] opravňoval vládu ČSSR ukládat k zabezpečení civilní obrany povinnosti občanům a organizacím. Řízení civilní obrany přitom příslušelo dle § 16 odst. 2 ministru vnitra.

Tento stav trval až do března 1976, kdy byl novelizován zákon o obraně ČSSR [20]. Touto novelou bylo **řízení civilní obrany svěřeno ministru národní obrany ČSSR**. V roce 1983 pak vstoupila v platnost nová Směrnice o civilní obraně Československé socialistické

republiky (dále jen „Směrnice o civilní obraně z roku 1983“) [21], která nahradila Usnesení vlády o civilní obraně z roku 1958 [19]. Bezprostředním řízením civilní obrany byl pověřen **náčelník civilní obrany ČSSR**, který byl jmenován prezidentem ČSSR a podřízen ministru národní obrany ČSSR. Jemu podřízeni byli náčelníci civilní obrany České socialistické republiky (dále jen „ČSR“) a Slovenské socialistické republiky (dále jen „SSR“), náčelníci civilní obrany krajů, hlavních měst, okresů, měst, obcí a organizací (např. podniků). Náčelníky civilní obrany v územních obvodech jednotlivých národních výborů byli nadále předsedové těchto výborů. Výkonnou složku pak tvořily na jednotlivých úrovních štáby civilní obrany (např. Štáb civilní obrany ČSSR) v čele s náčelníkem štábu civilní obrany. Štáby civilní obrany ČSSR, ČSR, SSR, krajů, hlavních měst, okresů, určených měst a obvodů hlavních měst byly vojenskými orgány. Vojenskou část civilní obrany dále tvořily vojenské útvary civilní obrany v podřízenosti velitelů vojenských okruhů Československé lidové armády. K provádění speciálních záchranných a likvidačních prací byly na jednotlivých úrovních zřizovány služby civilní obrany (např. zdravotnická služba, požární služba nebo zemědělská služba) v gesci určených orgánů státní správy (např. organizací zdravotnické služby byla pověřena ministerstva zdravotnictví ČSR a SSR, organizací požární služby ministerstva vnitra ČSR a SSR a organizací zemědělské služby Federální ministerstvo zemědělství a výživy). Podobně jako předchozí usnesení vlády o civilní obraně z roku 1958 [19], řadila také Směrnice o civilní obraně z roku 1983 [21] mezi hlavní úkoly civilní obrany v době míru **poskytování pomoci obyvatelstvu při živelních pohromách a velkých provozních haváriích**.

K zásadním změnám v organizaci civilní obrany došlo v důsledku politických změn po událostech 17. listopadu 1989. V roce 1990 byly ratifikovány Dodatkové protokoly k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů a o ochraně obětí ozbrojených konfliktů nemajících mezinárodní charakter (viz kapitola 3) [2]. Ve stejném roce byly schváleny nové Směrnice pro činnost nevojenské části civilní obrany ČSFR⁸ v přechodném období [22]. Směrnice reagovaly na probíhající společenské a hospodářské změny a stanovovaly způsob zabezpečení civilní obrany v nových podmínkách. V souvislosti s připravovaným rozdělením České a Slovenské Federativní

⁸ Česká a Slovenská Federativní Republika

Republiky bylo dnem 8. prosince 1992 novelou⁹ kompetenčního zákona [7] zřízeno Ministerstvo obrany České republiky¹⁰. Dle § 16 novelizovaného kompetenčního zákona bylo Ministerstvo obrany „ústředním orgánem státní správy pro **civilní ochranu obyvatelstva**“. Současně se vznikem samostatné České republiky 1. ledna 1993 vstoupila v účinnost další novela¹¹ kompetenčního zákona [7]. Touto novelou se Ministerstvo obrany stalo ústředním orgánem státní správy pro „civilní ochranu“, aniž by ovšem bylo změněno ustanovení § 16 zákona o obraně ČSSR¹², podle něhož přísluší ministru obrany řízení „civilní obrany“ [20]. Se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky ukončil svou činnost také Štáb civilní obrany ČSSR a jeho úkoly převzal **Štáb civilní obrany ČR** [14]. Následně byl 1. září 1993 vytvořen **Hlavní úřad civilní ochrany ČR**, který nahradil Štáb civilní obrany ČR.

V období po vzniku České republiky se projevovala zjevná snaha o systémové nastavení spolupráce a komunikace mezi bezpečnostními složkami, zejména mezi jednotkami požární ochrany, zdravotnickou záchrannou službou a Policí České republiky. Dne 20. ledna 1993 bylo ministru vnitra usnesením vlády uloženo přeložit ve spolupráci s dalšími ministry „zásady pro vytváření Komplexního záchranného a bezpečnostního systému České republiky“ [23]. Předložené zásady byly následně schváleny usnesením vlády České republiky ze dne 19. května 1993 č. 246, k návrhu zásad Integrovaného záchranného systému [24]. Tím byl do vnitřních předpisů České republiky nově začleněn pojem „Integrovaný záchranný systém“, který byl v uvedeném usnesení definován jako „systém vazeb zabezpečující koordinovaný postup záchranných, pohotovostních, odborných a jiných služeb (...), orgánů státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob při likvidaci havárií“. Ústředním orgánem zodpovědným za Integrovaný záchranný systém se stalo Ministerstvo vnitra, které mělo za úkol zabezpečit činnost operačního a informačního střediska Integrovaného záchranného systému a vést dokumentaci Integrovaného záchranného systému. Složky Integrovaného záchranného systému byly členěny na „základní“, které udržují nepřetržitou pohotovost, a „další“, mezi něž byla řazena mimo jiné „Civilní obrana“.

⁹ Novelizováno zákonem České národní rady č. 548/1992 Sb., o některých dalších opatřeních v soustavě ústředních orgánů státní správy České republiky a o zřízení Kanceláře prezidenta České republiky.

¹⁰ Ministerstvo obrany České republiky doposud neexistovalo, neboť záležitosti obrany státu řešilo Federální ministerstvo obrany České a Slovenské Federativní republiky.

¹¹ Novelizováno zákonem České národní rady č. 21/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů, a kterým se provádějí další opatření v soustavě ústředních orgánů státní správy České republiky.

¹² Zákon č. 40/1961 Sb., o obraně Československé socialistické republiky přitom zůstal v účinnosti až do roku 1999, kdy byl zrušen zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky.

V roce 1997 začal být připravován převod civilní ochrany z gesce Ministerstva obrany do gesce Ministerstva vnitra [14]. Dne 12. listopadu 1997 bylo usnesením vlády uloženo ministrům obrany a vnitra vytvořit komisi k převodu kompetencí státní správy ve věcech civilní ochrany [25]. Dne 20. ledna 1999 byl usnesením vlády schválen harmonogram tohoto převodu, který počítal s vytvořením dvou nových zákonů, o krizovém řízení a o integrovaném záchranném systému, jehož součástí měla být právní úprava civilní ochrany [26].

K převodu civilní ochrany z gesce Ministerstva obrany do gesce Ministerstva vnitra došlo 1. ledna 2001, kdy vstoupil v účinnost zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů [1] a zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů [4]. Plnění úkolů civilní ochrany bylo v souladu s § 2 písm. e) zákona o IZS včleněno do nadřazeného pojmu **ochrana obyvatelstva** (více viz kapitola 1). Zákon současně zavedl do právních předpisů České republiky pojem „integrovaný záchranný systém“, který byl dosud vymezen pouze v rámci vnitřních předpisů¹³, a upravil náležitosti jeho použití (více viz kapitola 4). Ústředním orgánem státní správy pro ochranu obyvatelstva a IZS se stalo **Ministerstvo vnitra** v souladu § 12 odst. 1 písm. m) novelizovaného¹⁴ kompetenčního zákona [7].

¹³ V rámci vnitřních předpisů byl tento pojem vymezen usnesením vlády České republiky ze dne 19. května 1993 č. 246, k návrhu zásad Integrovaného záchranného systému.

¹⁴ Novelizováno zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

3 CIVILNÍ OBRANA V RÁMCI MEZINÁRODNÍHO HUMANITÁRNÍHO PRÁVA

Základní literatura:

Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Dodatkový protokol I).

JUKL, Marek. *Ženevské úmluvy, obyčeje a zásady humanitárního práva: (stručný přehled)*.

Praha: Český červený kříž, 2020. ISBN 978-80-87729-31-1.

Civilní obrana za mezinárodních ozbrojených konfliktů je od roku 1977 regulována mezinárodním humanitárním právem. Do mezinárodního humanitárního práva byla oblast civilní obrany včleněna Dodatkovým protokolem k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (dále jen „Dodatkový protokol I“) [2], který byl přijat 8. června 1977 v Ženevě. Tehdejší Československá socialistická republika podepsala Dodatkový protokol I 6. prosince 1978 a ratifikovala jej 14. února 1990. Dnem 14. srpna 1990 pak vstoupil Dodatkový protokol I v platnost pro krátce předtím vzniklou Českou a Slovenskou Federativní Republiku.

Civilní obrana je vymezena čl. 61 odst. 1 Dodatkového protokolu I [2] jako „plnění některých nebo všech níže uvedených humanitárních úkolů, jejichž **cílem je chránit civilní obyvatelstvo** před nebezpečím, pomoci mu odstranit bezprostřední účinky nepřátelských akcí nebo pohrom a také vytvořit nezbytné podmínky pro jeho přežití. Těmito úkoly jsou:

- a) hlásné služby;
- b) evakuace;
- c) organizování a poskytování úkrytů;
- d) zatemňování;
- e) záchranné práce;
- f) zdravotnické služby včetně první pomoci a také náboženská pomoc;
- g) boj s požáry;
- h) zjišťování a označování nebezpečných oblastí;
- i) dekontaminace a podobná ochranná opatření;
- j) poskytování nouzového ubytování a zásobování;

- k) okamžitá pomoc při obnově a udržování pořádku v postižených oblastech;
- l) okamžitá oprava nezbytných veřejných zařízení;
- m) bezodkladné pohřební služby;
- n) pomoc při ochraně předmětů nezbytných k přežití;
- o) doplňující činnost nezbytná k splnění výše uvedených úkolů, včetně plánování a organizování, ale neomezující se pouze na tuto činnost“.

Výše uvedený **výčet úkolů civilní obrany** (dále také „úkoly CO“) **je vyčerpávající** a nelze k nim tak přiřadit další úkoly [27, 28].

Organizace civilní obrany (dále jen „organizace CO“) jsou v souladu s čl. 61 odst. 2 Dodatkového protokolu I [2] instituce nebo jednotky, které jsou příslušnou stranou mezinárodního ozbrojeného konfliktu **zmocněny k plnění úkolů CO** a jsou určeny a využívány **výhradně** k plnění těchto úkolů. Podobně **personál organizací CO** (dále jen „personál CO“) jsou v souladu s čl. 61 odst. 3 **osoby určené výhradně k plnění úkolů CO** nebo k řízení organizací CO. **Materiálem organizací CO** (dále jen „materiál CO“) jsou pak dle čl. 61 odst. 4 **zařízení, zásoby a přepravní prostředky používané organizacemi CO k plnění úkolů CO**.

Organizace CO¹⁵ lze z hlediska aplikace Dodatkového protokolu I [2] rozdělit do dvou skupin:

- a) civilní organizace CO;
- b) organizace CO, ke kterým jsou přiděleni příslušníci ozbrojených sil nebo vojenské jednotky.

Civilním organizacím CO a jejich personálu zaručuje čl. 62 Dodatkového protokolu I [2] **ochranu a právo plnit jim uložené úkoly CO** s výjimkou případů naléhavé vojenské nutnosti. Výše uvedené se vztahuje také na civilní osoby, které nejsou členy civilních organizací CO, ale plní úkoly civilní obrany na základě výzvy příslušných orgánů a pod jejich kontrolou. Podobně, **objekty** používané pro účely plnění úkolů CO jsou dle čl. 62 odst. 3 **považovány za objekty civilního rázu** a jako takové se v souladu s čl. 52 nesmějí stát předmětem útoku. Protějšší strana v konfliktu rovněž nesmí v souladu s ustanovením čl. 63

¹⁵ Platné právní předpisy řeší organizaci civilní obrany za mezinárodního ozbrojeného konfliktu jen velmi rámcově. V České republice by v roli organizace CO z hlediska mezinárodního humanitárního práva působil primárně Hasičský záchranný sbor České republiky (nebo některé jeho organizační složky) posílený v souladu s § 10 zákona č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 183/2017 Sb., o odřady civilní obrany, popř. o další subjekty (např. odborné služby).

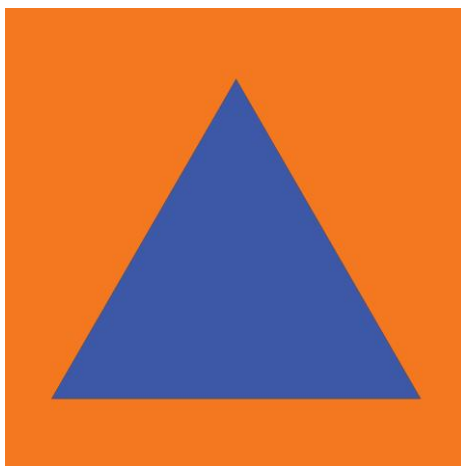
odst. 4 na okupovaných územích používat ani zabavovat budovy a materiál náležející civilní organizaci CO, pokud by to poškozovalo civilní obyvatelstvo.

Výše popsaná **ochrana civilních organizací CO a jejich personálu, budov a materiálu skončí** v souladu čl. 65 Dodatkového protokolu I tehdy, **pokud provádějí činnost, která poškozuje protivníka**, nebo jsou k takové činnosti využívány. Ochrana civilních organizací CO a jejich personálu, budov a materiálu sice nezaniká jejich náležitým neoznačením, avšak v takovém případě nelze jejich ochranu účinně zajistit [28]. Dle čl. 66 odst. 1 Dodatkového protokolu I [2] musejí strany konfliktu učinit vše pro to, aby jejich organizace CO a personál, budovy a materiál těchto organizací byly identifikovatelné v případě, že jsou výlučně určeny k plnění úkolů CO. V souladu s čl. 66 odst. 3 musí být **civilní personál CO označen mezinárodním rozeznávacím znakem civilní obrany a průkazem totožnosti** potvrzujícím jejich status tehdy, pokud se nachází na okupovaném území nebo v oblastech, kde dochází k bojům, nebo kde k bojům pravděpodobně dojde. **Mezinárodním rozeznávacím znakem civilní obrany je v souladu čl. 66 odst. 4 modrý rovnostranný¹⁶ trojúhelník na oranžovém pozadí** (Obr. 1). **Zneužití tohoto znaku je zakázáno** čl. 38 odst. 1.

Z výše uvedeného vyplývá, že pro personál civilních organizací CO je přípustné, aby byl použit i k jiným úkolům, než jsou úkoly CO, avšak pouze za splnění dvou podmínek [27, 28]:

- a) tyto úkoly nesmí poškozovat protější stranu;
- b) personál civilních organizací CO je chráněn pouze v době, kdy vykonává výlučně úkoly CO; pouze v této době má právo užívat mezinárodní rozeznávací znak civilní obrany.

¹⁶ Upozorňujeme na nesrovnalost v oficiálním překladu textu Dodatkového protokolu I do češtiny uveřejněném ve Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 168/1991 Sb., o vázanosti České a Slovenské Federativní Republiky Dodatkovými protokoly I a II k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů a konfliktů nemajících mezinárodní charakter, přijatých v Ženevě dne 8. června 1977. V čl. 66 odst. 4 se zde uvádí, že mezinárodním rozeznávacím znakem civilní obrany je „modrý rovnoramenný trojúhelník na oranžovém pozadí“. V původním anglickém znění Dodatkového protokolu I je však na tomto místě uvedeno, že tímto znakem je „an equilateral blue triangle on an orange ground“, tedy „modrý rovnostranný trojúhelník na oranžovém pozadí“. Tento rozpor vznikl pravděpodobně v důsledku chybného překladu anglického originálu do češtiny.

Obr. 1 Mezinárodní rozeznávací znak civilní obrany (zdroj: vlastní)¹⁷

Pokud je personál civilních organizací CO využit k plnění jiných úkolů, než jsou úkoly CO, ale vykonávání těchto úkolů přímo nepoškozuje protivníka, neztrácí tento personál právo na ochranu [28]. Jakmile začne znovu vykonávat výlučně úkoly CO, je Dodatkovým protokolem I znovu chráněn. Pokud je ovšem tento personál využit k plnění úkolů poškozujících protější stranu (např. vyprošťování vojáků ze sutin), jeho ochrana tím trvale zaniká. Ochrana však i v takovém případě zaniká dle čl. 65 odst. 1 Dodatkového protokolu I [2] až poté, co je tento personál varován a navzdory tomuto varování ve své činnosti pokračuje.

Zřetelně přísnější podmínky jsou kladeny na příslušníky ozbrojených sil (dále také „vojenský personál“) a vojenské jednotky přidělené k organizacím CO. V souladu s čl. 67 Dodatkového protokolu I [2] mají být **vojenský personál a vojenské jednotky přidělené k organizacím CO chráněny pouze tehdy, pokud jsou splněny všechny níže uvedené podmínky:**

- a) tento personál a tyto jednotky jsou trvale přiděleny a **věnují se výlučně plnění úkolů CO;**
- b) tento **personál neplní** během konfliktu **jiné vojenské povinnosti;**

¹⁷ Jedná se jen o jedno z možných provedení tohoto znaku, neboť Dodatkový protokol I stanovuje v čl. 66 odst. 4 pouze to, že se jedná o modrý rovnostranný trojúhelník na oranžovém pozadí. Čl. 15 Přílohy I k Dodatkovému protokolu I pak doporučuje, aby jeden z vrcholů trojúhelníku směřoval vertikálně vzhůru a žádný z vrcholů se nedotýkal okraje oranžového pozadí.

- c) tento **personál je označen** dostatečně velkým **mezinárodním rozeznávacím znakem civilní obrany** nošeným na viditelném místě a je vybaven průkazky totožnosti potvrzujícími jejich status;
- d) tento personál a tyto jednotky jsou **vyzbrojeny pouze lehkými osobními zbraněmi** k udržování pořádku nebo k sebeobraně;
- e) tento **personál se přímo neúčastní nepřátelských** akcí a mimo své úkoly CO neprovádí nebo není používán k činnosti, která by poškozovala protější stranu;
- f) tento personál a tyto jednotky plní své úkoly CO pouze na státním území své strany.

Podobně budovy, zařízení a přepravní prostředky vojenských jednotek přidělených k organizacím CO musejí být dle čl. 67 odst. 3 Dodatkového protokolu I [2] jasně označeny mezinárodním rozeznávacím znakem civilní obrany. Budovy a materiál vojenských jednotek trvale přidělených k organizacím CO, které padnou do rukou protější strany konfliktu, nemohou být v souladu s čl. 67 odst. 4 použity jinak než pro účely civilní obrany, dokud jich je k plnění úkolů CO třeba, s výjimkou případů naléhavé vojenské nutnosti.

4 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM

Základní literatura:

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému.

Integrovaný záchranný systém (dále také „IZS“) je právně vymezen zákonem o IZS [1]. Podle § 2 písm. a) tohoto zákona se integrovaným záchranným systémem rozumí **koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací** (definice těchto pojmů jsou uvedeny v kapitole 1). IZS tedy není samostatnou organizací s právní subjektivitou, namísto toho se jedná o spolupráci mezi složkami IZS (ty již právní subjektivitu mají), přičemž **náležitosti této spolupráce jsou předem vymezeny právními a vnitřními předpisy**. V souladu s ustanovením § 4 odst. 5 nejsou působením složek v rámci IZS dotčeny jejich postavení a úkol stanovené zvláštními právními předpisy. Důležitou skutečností je také to, že o **zásah IZS** se v souladu s § 3 jedná pouze tehdy, když jsou **záchranné nebo likvidační práce prováděny současně dvěma nebo více složkami IZS současně**. Za použití IZS tedy nelze považovat ani situaci, kdy jedna složka IZS na místě mimořádné události pouze vystřídá jinou složku IZS (např. záchranáři horské služby předávají vyproštěnou osobu do péče lékařů poskytovatele zdravotnické záchranné služby). Vymezení výše uvedených podmínek použití IZS je významné, neboť pouze za těchto okolností se použijí příslušná ustanovení zákona o IZS.

Zákon o IZS [1] rozlišuje 2 typy složek:

- a) základní složky IZS;
- b) ostatní složky IZS.

Základní složky IZS zajišťují v souladu s ustanovením § 4 odst. 4 zákona o IZS [1] „**nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení vzniku mimořádné události, její vyhodnocení a neodkladný zásah v místě mimořádné události**“. V současné době působí dle § 4 odst. 1 v rámci IZS tyto základní složky:

- a) Hasičský záchranný sbor České republiky (dále také „HZS ČR“);
- b) jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany;
- c) poskytovatelé zdravotnické záchranné služby;
- d) Policie České republiky.¹⁸

Ostatní složky IZS poskytují při záchranných a likvidačních pracích **plánovanou pomoc na vyžádání** v souladu s § 21 zákona o IZS [1]. Plánovanou pomocí na vyžádání se přitom rozumí „předem **písemně dohodnutý způsob poskytnutí pomoci** (...) obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, krajskému úřadu, Ministerstvu vnitra nebo základním složkám integrovaného záchranného systému při provádění záchranných a likvidačních prací“. Ostatními složkami jsou podle § 4 odst. 2:

- a) vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil;
- b) ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory;
- c) ostatní záchranné sbory;
- d) orgány ochrany veřejného zdraví;
- e) havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby;
- f) zařízení civilní ochrany;
- g) neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím.¹⁹

Po dobu trvání krizového stavu se dle § 4 odst. 3 zákona o IZS [1] ostatními složkami stávají také **poskytovatelé akutní lůžkové péče, kteří mají zřízen urgentní příjem**. Ostatní složkou se výše uvedení poskytovatelé akutní lůžkové péče mohou stát také v období mimo krizový stav, pokud uzavřou s poskytovatelem zdravotnické záchranné služby nebo krajským úřadem dohodu o plánované pomoci na vyžádání.

Poskytování plánované pomoci na vyžádání není nicméně spojeno výlučně s ostatními složkami IZS, ale mohou ji poskytovat i další subjekty. V souladu s § 21 odst. 2 zákona o IZS [1] jsou plánovanou pomocí na vyžádání povinni poskytnout²⁰:

¹⁸ Další informace o jednotlivých základních složkách IZS jsou uvedeny v kapitole 5.

¹⁹ Další informace o jednotlivých ostatních složkách IZS jsou uvedeny v kapitole 6.

²⁰ Mimo níže uvedené zde zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů odkazuje také na „vojenské záchranné útvary“. V tomto případě se jedná o zjevnou nesrovnalost v zákoně, neboť institut vojenského záchranného útvaru byl z právního řádu České

- a) ministerstva, územní správní úřady, orgány krajů a obcí v mezích své působnosti;
- b) právnické a fyzické osoby, které jsou vlastníkem nebo uživatelem stavby civilní ochrany nebo stavby dotčené požadavky civilní ochrany;
- c) poskytovatelé akutní lůžkové péče, kteří mají zřízen urgentní příjem;
- d) ostatní složky IZS uvedené v § 4 odst. 2;
- e) ostatní osoby, které se k tomu smluvně zavázaly.

Stálými orgány pro koordinaci složek IZS jsou v souladu s § 5 odst. 1 zákona o IZS [1] **operační a informační střediska IZS**. Těmi jsou na centrální úrovni operační a informační středisko generálního ředitelství HZS ČR a na krajské úrovni operační a informační středisko hasičského záchranného sboru kraje (dále také „HZS kraje“). Operační a informační střediska provádějí dle § 2 písm. b) vyhlášky Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému (dále jen „vyhláška o IZS“) [29] **koordinaci složek IZS při společném zásahu na operační úrovni** (více viz kapitola 7).

Dokumentaci IZS tvoří dle § 14 odst. 1 vyhlášky o IZS [29]:

- a) havarijní plán kraje a vnější havarijní plán;
- b) dohoda o poskytnutí pomoci;
- c) dokumentace o společných záchranných a likvidačních pracích a statistické přehledy;
- d) dokumentace o společných školeních, instruktážích a cvičení složek IZS;
- e) typové činnosti složek IZS při společném zásahu;
- f) územně příslušný poplachový plán, kterým je ústřední poplachový plán IZS nebo poplachový plán IZS kraje.

Územně příslušný poplachový plán obsahuje podle § 19 odst. 1 vyhlášky o IZS [29]:

- a) spojení na základní a ostatní složky IZS;
- b) přehled sil a prostředků ostatních složek IZS, přehled sil a prostředků poskytovaných dalšími právnickými a fyzickými osobami na základě smluvních vztahů (např. dohod o poskytnutí plánované pomoci na vyžádání nebo mezinárodních smluv) a **způsob a rozsah jejich povolávání v závislosti na stupni poplachu**;

republiky vyňat v roce 2016 zákonem č. 46/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

- c) způsob povolávání a vyzoomívání vedoucích složek a členů krizových štábů, právnických osob a podnikajících fyzických osob zahrnutých do havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu.

Ústřední poplachový plán IZS se použije při ústřední koordinaci záchranných a likvidačních prací generálním ředitelstvím HZS ČR podle § 19 odst. 3 vyhlášky o IZS [29]. V souladu s § 7 odst. 2 písm. c) a odst. 5 zákona o IZS [1] **zpracovává ústřední poplachový plán IZS generální ředitelství HZS ČR a schvaluje ho ministr vnitra.**

Poplachový plán IZS kraje se dle § 19 odst. 3 a 4 vyhlášky o IZS [29] použije tehdy, pokud jsou záchranné a likvidační práce koordinovány velitelem zásahu, hasičským záchranným sborem kraje, starostou obce s rozšířenou působností, nebo hejtmanem kraje v případech stanovených zákonem o IZS (více viz kapitola 7). **Poplachový plán IZS kraje zpracovává v souladu s ustanoveními § 10 a § 11 zákona o IZS hasičský záchranný sbor kraje a schvaluje ho hejtman kraje.** Kontrolu a koordinaci poplachového plánu kraje provádí dle § 7 odst. 2 písm. c) a odst. 5 generální ředitelství HZS ČR.

Stupeň poplachu vyhláší v souladu s ustanovením § 20 vyhlášky o IZS [29] pro jedno místo zásahu velitel zásahu nebo operační a informační středisko IZS při prvotním povolávání složek IZS na místo zásahu. V případě, že se na území postiženém mimořádnou událostí nachází více míst zásahu, vyhláší stupeň poplachu operační a informační středisko IZS. V rámci IZS se používají **čtyři stupně poplachu:**

- a) první stupeň poplachu;
- b) druhý stupeň poplachu;
- c) třetí stupeň poplachu;
- d) zvláštní stupeň poplachu.

Dohody o poskytnutí pomoci, které jsou součástí dokumentace IZS, mohou mít v souladu s § 15 vyhlášky o IZS [29] tři formy:

- a) **písemné dohody o poskytnutí plánované pomoci na vyžádání**, které sjednává generální ředitelství HZS ČR nebo HZS kraje pro účely sestavení územně příslušných poplachových plánu;
- b) **písemné dohody**, které může sjednat HZS kraje nebo starosta obce s právníkou nebo fyzickou osobou **pro stanovení způsobu a rozsahu osobní nebo věcné pomoci** (další informace o osobní a věcné pomoci jsou uvedeny v kapitole 7);

- c) dohody, které může uzavřít krajský úřad s příslušnými územními celky sousedních států podle § 10 odst. 2 písm. g)²¹ zákona o IZS [1].

Dokumentací o společných záchranných a likvidačních pracích se dle § 16 vyhlášky o IZS [29] rozumí **zpráva o zásahu**. Tu **zpracovává velitel zásahu** v případě vyhlášení třetího nebo zvláštního stupně poplachu pro místo zásahu a předává jí HZS kraje. V případě, že byl třetí nebo zvláštní stupeň poplachu vyhlášen pro určité území a na tomto území se nachází více míst zásahu, zpracovává zprávu o zásahu HZS kraje a předává jí hejtmanovi kraje, nebo starostovi obce s rozšířenou působností, pokud koordinovali záchranné a likvidační práce. Obsah zprávy o zásahu je stanoven § 16 odst. 4. HZS ČR dále zpracovává statistiku o mimořádných událostech spojených se společnými záchrannými a likvidačními pracemi složek v souladu s § 16 odst. 5.

Typové činnosti složek při společném zásahu, které jsou součástí dokumentace IZS, vydává v souladu s § 18 vyhlášky o IZS [29] generální ředitelství HZS ČR. Typové činnosti při společném zásahu obsahují popis postupu složek IZS při řešení určitých typů mimořádných událostí (např. STČ 06/IZS Opatření k zajištění veřejného pořádku při shromážděních a technopárty [30] nebo STČ 09/IZS Zásah složek IZS u mimořádné události s velkým počtem zraněných osob [31]).

Havarijní plán kraje je dle § 25 vyhlášky o IZS [29] plánovací dokumentací **pro řešení závažných mimořádných událostí, které vyžadují vyhlášení třetí nebo zvláštního stupně poplachu**. Způsob zpracování havarijního plánu kraje je uveden v příloze č. 1 vyhlášky o IZS. Havarijní plán kraje se člení do tří částí:

- a) informační část;
- b) operativní část;
- c) plány konkrétních činností.

²¹ Upozorňujeme na existující nesrovnalost ve vyhlášce Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, která zde odkazuje na § 10 odst. 2 písm. e) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Správně však má být odkazováno na § 10 odst. 2 písm. g) zákona o IZS. Tato nesrovnalost vznikla v důsledku novelizace zákona o IZS zákonem č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů s účinností od 1. ledna 2003. V důsledku této novely došlo k posunu písmen v § 10 odst. 2. Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému však tehdy nebyla aktualizována a k opravě této skutečnosti nedošlo ani později.

Informační části havarijního plánu kraje zahrnuje charakteristiku kraje a popis možných mimořádných událostí a možnosti jejich řešení [29]. Operativní část havarijního plánu kraje obsahuje přehled sil a prostředků pro záchranné a likvidační práce, které nejsou uvedeny v ústředním poplachovém plánu ani v poplachovém plánu IZS kraje. Plány konkrétních činností havarijního plánu kraje zahrnují:

- a) plán vyrozumění;
- b) traumatologický plán;
- c) plán varování obyvatelstva;
- d) plán ukrytí obyvatelstva;
- e) plán individuální ochrany obyvatelstva;
- f) plán evakuace obyvatelstva;
- g) plán nouzového přežití obyvatelstva;
- h) plán monitorování;
- i) pohotovostní plán veterinárních opatření;
- j) plán veřejného pořádku a bezpečnosti;
- k) plán ochrany kulturních památek;
- l) plán hygienických a protiepidemických opatření;
- m) plán komunikace s veřejností a hromadnými informačními prostředky;
- n) plán odstranění odpadů vzniklých při mimořádné události.

Havarijní plán kraje zpracovává v souladu s ustanoveními § 10 odst. 2 a odst. 5 zákona o IZS [1] příslušný **HZS kraje a schvaluje ho hejtmán kraje**. Dle § 25 odst. 6 vyhlášky o IZS [29] předá HZS kraje následně výpisy z havarijního plánu kraje „složkám, správním úřadům a obcím, které plní úkoly z havarijního plánu kraje (...) pro rozpracování jejich činnosti pro případ vzniku mimořádných událostí“.

Vnější havarijní plán se podle § 26 odst. 1 vyhlášky o IZS [29] zpracovává pro **jaderná zařízení, pro pracoviště IV. kategorie** vymezené vyhláškou č. 422/2016 Sb., o radiační ochraně a zabezpečení radionuklidového zdroje [32], a pro **objekty zařazené do skupiny B** v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o prevenci závažných havárií“) [33].

Vnější havarijní plán se v souladu s § 155 odst. 2 zákona č. 263/2016 Sb., atomového zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „atomový zákon“) [34] a § 2 písm. m) zákona o prevenci závažných havárií [33] **zpracovává vždy pro zónu havarijního plánování**. Zóna havarijního plánování se stanovuje v souladu s vyhláškou č. 359/2016 Sb., o podrobnostech k zajištění zvládnutí mimořádné události [35] pro jaderná zařízení a pracoviště IV. kategorie a vyhláškou č. 226/2015 Sb., o zásadách pro vymezení zóny havarijního plánování a postupu při jejím vymezení a o náležitostech obsahu vnějšího havarijního plánu a jeho struktuře (dále jen „vyhláška o havarijním plánování“) [36] pro objekty zařazené do skupiny B.

Způsob zpracování vnějšího havarijního plánu pro jaderné zařízení nebo pracoviště IV. kategorie je uveden v příloze č. 2 vyhlášky o IZS [29]. Tento plán se člení do tří částí:

- a) informační část;
- b) operativní část;
- c) plány konkrétních činností.

Informační část vnějšího havarijního plánu pro jaderné zařízení nebo pracoviště IV. kategorie zahrnuje v souladu s přílohou č. 2 vyhlášky o IZS [29]:

- a) charakteristiku jaderného zařízení;
- b) charakteristiku území a popis infrastruktury na území;
- c) seznam obcí včetně přehledu o počtu obyvatel a seznam právnických a podnikajících fyzických osob, které jsou zahrnuty do vnějšího havarijního plánu;
- d) výsledky analýz možných radiačních havárií a radiologických následků na obyvatelstvo, zvířata a životní prostředí;
- e) systém klasifikace radiačních havárií;
- f) požadavky na ochranu obyvatelstva a životního prostředí ve vztahu k zásahovým úrovním při radiační havárii;
- g) popis struktury organizace havarijní připravenosti v zóně havarijního plánování včetně uvedení kompetencí jejích složek k provádění potřebných činností;
- h) popis systému vyrozumění a varování a předávání informací v rámci organizace havarijní připravenosti v zóně havarijního plánování.

Operativní část vnějšího havarijního plánu jaderného zařízení nebo pracoviště IV. kategorie obsahuje v souladu s přílohou č. 2 vyhlášky o IZS [29]:

- „a) úkoly správních úřadů, obcí a složek, kterých se týkají opatření z vnějšího havarijního plánu,
- b) způsob koordinace řešení radiační havárie,
- c) kritéria pro vyhlášení odpovídajících krizových stavů, jestliže vnější havarijní plán k řešení radiační havárie zjevně nepostačuje,
- d) způsob zabezpečení informačních toků při řízení likvidace následků radiační havárie a
- e) zásady činnosti při rozšíření nebo možnosti rozšíření následků radiační havárie mimo zónu havarijního plánování a spolupráci správních úřadů a obcí, kterých se týkají opatření z vnějšího havarijního plánu“.

Plány konkrétních činností vnějšího havarijního plánu pro jaderné zařízení nebo pracoviště IV. kategorie zahrnují v souladu s přílohou č. 2 vyhlášky o IZS [29]:

- a) plán vyrozumění;
- b) plán varování obyvatelstva;
- c) plán záchranných a likvidačních prací;
- d) plán ukrytí obyvatelstva;
- e) plán jodové profylaxe;
- f) plán evakuace osob;
- g) plán individuální ochrany osob;
- h) plán dekontaminace;
- i) plán monitorování;
- j) plán regulace pohybu osob a vozidel;
- k) traumatologický plán;
- l) pohotovostní plán veterinárních opatření;
- m) plán regulace distribuce a požívání potravin, krmiv a vody;
- n) plán opatření při úmrtí osob v zamořené oblasti;
- o) plán zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti;
- p) plán komunikace s veřejností a hromadnými informačními prostředky.

Zónu havarijního plánování pro jaderné zařízení nebo pracoviště IV. kategorie stanovuje v souladu s § 208 písm. e) atomového zákona [34] **Státní úřad pro jadernou bezpečnost**. **Vnější havarijní plán** pro jaderné zařízení nebo pracoviště IV. kategorie **zpracovává** v souladu s § 220 odst. 1 písm. f) atomového zákona a § 27 vyhlášky o IZS [29] **HZS kraje**²² a **schvaluje ho hejtman kraje**, ve kterém se příslušné jaderné zařízení nebo pracoviště IV. kategorie nachází.

Náležitosti obsahu vnějšího havarijního plánu pro objekt zařazený do skupiny B jsou uvedeny v příloze č. 2 vyhlášky o havarijním plánování [36]. Tento plán se člení do tří částí:

- a) informační část;
- b) operativní část;
- c) plány konkrétních činností.

Informační část vnějšího havarijního plánu pro objekt zařazený do skupiny B zahrnuje v souladu s přílohou č. 2 vyhlášky o havarijním plánování [36]:

- a) identifikaci provozovatele, popis objektů a zařízení, určení zdroje rizika;
- b) charakteristiku území zóny havarijního plánování, zejména geografickou, demografickou, klimatickou, hydrogeologickou, a popis infrastruktury;
- c) přehled objektů v okolí, v nichž lze předpokládat výskyt většího počtu osob (např. školy a školská zařízení, nebo nákupní centra);
- d) vymezení zóny havarijního plánování;
- e) přehled počtu osob v zóně havarijního plánování;
- f) organizace havarijní připravenosti v zóně havarijního plánování;
- g) výčet a charakteristiky uvažovaných účinků závažné havárie podle zpracovaného posouzení rizik včetně popisu jejich očekávaných dopadů;
- h) základní informace o působení nebezpečné látky na lidský organismus a základy poskytování první pomoci při zasažení osob nebezpečnou látkou.

²² V případech, kdy zóna havarijního plánování zasahuje na území více krajů, připravují dílčí části vnějšího havarijního plánu hasičské záchranné sbory těchto krajů a předávají je HZK kraje, v jehož územním obvodu se jaderné zařízení nebo pracoviště IV. kategorie nachází.

Operativní část vnějšího havarijního plánu objektu zařazeného do skupiny B obsahuje v souladu s přílohou č. 2 vyhlášky o havarijním plánování [36]:

- „a) úkoly příslušných správních úřadů, složek integrovaného záchranného systému, případně i dalších dotčených správních úřadů, včetně úkolů, sil a prostředků jiných fyzických a právnických osob při havárii,
- b) způsob koordinace řešení závažné havárie,
- c) způsob zabezpečení informačních toků při řízení záchranných a likvidačních prací, a
- d) zásady činnosti při rozšíření nebo možnosti rozšíření dopadů havárie mimo zónu havarijního plánování a systém napojení a spolupráce dotčených správních úřadů“.

Plány konkrétních činností vnějšího havarijního plánu objektu zařazeného do skupiny B zahrnují v souladu s přílohou č. 2 vyhlášky o havarijním plánování zejména [36]:

- a) plán vyrozumění;
- b) plán varování a informování obyvatelstva;
- c) plán ukrytí obyvatelstva s využitím ochranných vlastností staveb;
- d) plán evakuace obyvatelstva;
- e) plán individuální ochrany obyvatelstva;
- f) plán dekontaminace;
- g) plán monitorování;
- h) plán záchranných a likvidačních prací;
- i) plán preventivních opatření k zabránění nebo omezení domino efektu havárie;
- j) plán regulace pohybu osob a vozidel;
- k) traumatologický plán;
- l) plán veterinárních opatření;
- m) plán zamezení distribuce a požívání potravin, krmiv a vody kontaminovaných nebezpečnou látkou;
- n) plán opatření při hromadném úmrtí osob;
- o) plán opatření k minimalizaci dopadů na kvalitu životního prostředí;
- p) plán zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti;
- q) plán komunikace s veřejností a hromadnými informačními prostředky;
- r) plán nakládání s odpady vzniklými při závažné havárii.

Zónu havarijního plánování pro objekt zařazený do skupiny B stanovuje podle s § 28 odst. 1 zákona o prevenci závažných havárií [33] příslušný **krajský úřad**. **Vnější havarijní plán** pro objekt zařazený do skupiny B **zpracovává** v souladu s § 29 odst. 1 zákona o prevenci závažných havárií příslušný **HZS kraje**. V případě, že zóna havarijního plánování zasahuje území více krajů, zabezpečuje koordinaci zpracování vnějšího havarijního plánu a společné řešení mimořádné události v souladu s § 10 odst. 3 a odst. 5 zákona o IZS [1] HZS kraje, na jehož území se zdroj nebezpečí nachází. Vnější havarijní plán pro objekt zařazený do skupiny B **schvaluje** v souladu s ustanoveními § 12 odst. 2 písm. f) a § 13 písm. b) **starosta obce s rozšířenou působností** tehdy, pokud zóna havarijního plánování nepřesahuje správní obvod obecního úřadu obce s rozšířenou působností. V ostatních případech ho v souladu s ustanoveními § 10 odst. 3 písm. a) § 11 písm. d) **schvaluje hejtman kraje**.

5 ZÁKLADNÍ SLOŽKY INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU

Základní literatura:

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 183/2017 Sb.

Zákon České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Základní složky IZS zajišťují v souladu s ustanovením § 4 odst. 4 zákona o IZS [1] „nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení vzniku mimořádné události, její vyhodnocení a **neodkladný zásah** v místě mimořádné události“. V současné době působí dle § 4 odst. 1 v rámci IZS tyto základní složky:

- a) Hasičský záchranný sbor České republiky;
- b) jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany;
- c) poskytovatelé zdravotnické záchranné služby;
- d) Policie České republiky.

5.1 Hasičský záchranný sbor České republiky

Postavení a úkoly HZS ČR vymezuje **zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky** a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 183/2017 Sb. (dále jen „zákon o HZS ČR“) [8]. HZS ČR je dle § 1 odst. 1 zákona o HZS ČR „**jednotný bezpečnostní sbor**“. Jeho **základním úkolem je chránit** životy a zdraví obyvatel, životní prostředí, zvířata a majetek **před požáry a jinými mimořádnými událostmi a krizovými situacemi**. HZS ČR se v souladu s § 1 odst. 2 podílí na zajišťování bezpečnosti ČR plněním a organizováním úkolů zejména v těchto oblastech:

- a) požární ochrana;

- b) ochrana obyvatelstva;
- c) civilní nouzové plánování;
- d) IZS;
- e) krizové řízení.

Vymezení úkolů HZS ČR ve vztahu k bezpečnosti je tedy oproti dalším složkám IZS poměrně široké. Navíc § 3 zákona o HZS ČR [8] ukládá HZS ČR plnit tzv. mimořádné úkoly. **Mimořádný úkol** je jakýkoliv úkol, jehož „splnění je nezbytné v zájmu ochrany života nebo zdraví obyvatel, životního prostředí, zvířat nebo majetku“. Mimořádné úkoly je HZS ČR povinen plnit tehdy, pokud jsou splněny tyto podmínky:

- a) plnění úkolu **nenáleží jinému orgánu** veřejné správy nebo jeho **plnění** příslušným orgánem veřejné správy **není za daných podmínek možné** a tento **orgán o mimořádné plnění** úkolu ze strany HZS ČR **požádá**;
- b) HZS ČR je k plnění takového úkolu způsobilý;
- c) takovým plněním není ohrožena činnost HZS ČR;
- d) hrozí nebezpečí z prodlení.

Takovým právním vymezením úkolů HZS ČR je zajištěno, že HZS ČR může být použit pro řešení prakticky všech mimořádných událostí a krizových situací, pokud je k tomu po personální, technické a materiální stránce způsobilý.

HZS ČR tvoří v souladu s § 5 zákona o HZS ČR [8] tyto součásti:

- a) generální ředitelství HZS ČR;
- b) hasičské záchranné sbory krajů;
- c) záchranný útvar HZS ČR;
- d) Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany (dále jen „SOŠ PO a VOŠ PO“).

Generální ředitelství HZS ČR je v souladu s § 6 odst. 1 **součástí Ministerstva vnitra** [8]. V jeho čele stojí **generální ředitel HZS ČR**. Generální ředitelství HZS ČR **řídí ostatní součásti HZS ČR**, tj. HZS krajů, záchranný útvar HZS ČR a SOŠ PO a VOŠ PO. Generální ředitelství HZS ČR zřizuje v souladu s čl. 3 odst. 3 písm. a) svého organizačního

řádu [37] operační a informační středisko, které je současně operačním a informačním střediskem IZS.

HZS kraje je dle §7 zákona o HZS ČR [8] **organizační složkou státu** a účetní jednotkou. V jeho čele stojí ředitel. **HZS kraje zřizuje operační a informační středisko, které je současně operačním a informačním střediskem IZS** a zodpovídá za příjem volání na jednotné evropské číslo tísňového volání 112 a národní číslo tísňového volání 150 [38].

Záchranný útvar HZS ČR je v souladu s §8 zákona o HZS ČR [8] **organizační složkou státu** a účetní jednotkou. V jeho čele stojí **velitel útvaru**. Záchranný útvar HZS ČR plní tyto úkoly:

- a) úkoly jednotky požární ochrany (viz oddíl 5.2) při řešení mimořádné události nebo krizové situace;
- b) úkoly při obnově území postiženého mimořádnou událostí nebo krizovou situací, rozhodne-li tak generální ředitelství HZS ČR;
- c) plní úlohu vzdělávacího zařízení;
- d) provádí odbornou přípravu podle § 72 zákona České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o požární ochraně“) [39] a výuku a výcvik k získání řidičského oprávnění pro potřeby složek IZS a ke zdokonalování odborné způsobilosti řidičů, kteří plní úkoly v rámci IZS.

SOŠ PO a VOŠ PO je v souladu s §9 zákona o HZS ČR [8] **organizační složkou státu** a účetní jednotkou. V jeho čele stojí ředitel. Škola poskytuje vzdělání v těchto oblastech:

- a) požární ochrana;
- b) ochrana obyvatelstva;
- c) IZS;
- d) krizové řízení.

V rámci HZS ČR působí v souladu s § 4 zákona o HZS ČR [8]:

- a) **příslušníci HZS ČR** ve služebním poměru dle zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů“) [40];

- b) **zaměstnanci** ČR zařazení v HZS ČR v pracovním poměru dle zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“) [41].

Hlava VI zákona o HZS ČR [8] dává příslušníkům HZS ČR oprávnění činit při plnění úkolů následující opatření ve vztahu k osobám, věcem a majetku:

- a) **používat výbušniny** a pyrotechnické výrobky za podmínek stanovených § 23 odst. 2;
- b) **odstranit nebo zničit věc**, „je-li důvodné podezření, že představuje bezprostřední závažné ohrožení života nebo zdraví člověka, životního prostředí, zvířat nebo majetku, a toto ohrožení nelze odstranit jinak“ (např. zničení zamčených dveří při záchraně osob z hořící budovy);
- c) vyzvat každého, aby „nevstupoval na příslušníkem určené místo nebo se po nezbytnou dobu na takovém místě nezdržoval, je-li to nutné pro zabezpečení plnění úkolu“;
- d) **vyzvat každého, aby „po nezbytnou dobu setrval na příslušníkem určeném místě** nebo strpěl nezbytná opatření pro ochranu života nebo zdraví odpovídající druhu nebezpečí, hrozí-li mu závažné ohrožení života nebo zdraví“;
- e) vyzvat každého, aby se podrobil jiným nezbytným omezením, než jsou uvedena v písm. c) a d), „je-li to nutné pro zabezpečení plnění úkolu“;
- f) **vstoupit do obydlí**, pokud má „důvodné podezření, že je ohrožen život nebo je vážně ohroženo zdraví člověka nebo hrozí škoda na majetku, která by mohla přesáhnout částku 50 000 Kč“ za podmínek stanovených § 28;
- g) **vstoupit do objektu**, který neslouží jako obydlí, **nebo na pozemek** „na dobu nezbytnou k řádnému provedení úkolu, nelze-li účelu sledovaného vstupem dosáhnout jinak“ za podmínek stanovených § 28;
- h) „**vypnout nebo odstavit v nezbytném rozsahu přívod elektřiny, plynu, tepla, vody nebo jiné zařízení** za účelem provedení zásahu, pokud nelze nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak a způsobený následek nebude zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který by hrozil“.

5.2 Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany

Právní vymezení jednotek požární ochrany je součástí zákona o požární ochraně [39]. V souladu s ustanovením § 65 tohoto zákona existují v České republice 4 druhy jednotek požární ochrany:

- a) **jednotka HZS ČR** zřízená jako jednotka HZS kraje, jednotka generálního ředitelství HZS ČR nebo jednotka záchranného útvaru HZS ČR, která je **složena z příslušníků HZS ČR** určených k výkonu služby na stanicích HZS ČR;
- b) jednotka hasičského záchranného sboru podniku (dále jen „**jednotka HZS podniku**“), která je složena ze zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, kteří vykonávají činnost v této jednotce jako své zaměstnání;
- c) jednotka sboru dobrovolných hasičů obce (dále také „**jednotka SDH obce**“), která je složena z fyzických osob, které nevykonávají činnost v této jednotce požární ochrany jako své zaměstnání;
- d) jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku (dále jen „**jednotka SDH podniku**“), která je složena ze zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, kteří nevykonávají činnost v této jednotce požární ochrany jako své zaměstnání.

Jednotku HZS podniku nebo jednotku SDH podniku zřizuje podle § 67 a § 68 zákona o požární ochraně [39] právnická nebo podnikající fyzická osoba, která provozuje některou z činností se zvýšeným nebo vysokým požárním nebezpečím (tyto činnosti jsou vymezeny v § 4 odst. 2 a odst. 3 zákona o požární ochraně) a je k tomu určena HZS kraje. Příslušná právnická nebo podnikající fyzická osoba jmenuje a odvolává velitele této jednotky po vyjádření HZS kraje k jeho způsobilosti vykonávat funkci velitele.

Jednotku SDH obce zřizuje a spravuje příslušná **obec** v souladu s ustanovením § 68 zákona o požární ochraně [39]. Obec, která nezřídí jednotku požární ochrany, ani nezajistí plnění úkolů této jednotky na základě smlouvy uzavřené s některým z ostatních zřizovatelů jednotek požární ochrany (např. s jinou obcí, nebo HZS kraje), je dle § 69a odst. 5 povinna přispívat na společnou jednotku HZS kraje nebo obci, jejíž jednotka požární ochrany je předurčena požárním poplachovým plánem kraje pro uvedenou obec jako první. **Velitele jednotky SDH obce jmenuje a odvolává starosta obce** po vyjádření HZS kraje k jeho způsobilosti vykonávat funkci velitele.

Velmi často bývá vzhledem k podobnosti názvů chybně ztotožňována **jednotka sboru dobrovolných hasičů obce** (jednotka SHD obce) se **sborem dobrovolných hasičů obce** (SDH obce). Ve druhém případě se jedná o nejčastější označení používané v ČR pro zapsaný spolek působící v obci v oblasti požární ochrany. Tento spolek však jednotku SDH obce nezřizuje, zřizovatelem je v tomto případě vždy obec.

Navzdory výše uvedenému vymezení jednotek SDH obce a podniku mohou být podle § 68 odst. 3 zákona o požární ochraně [39] do těchto jednotek zařazeny i osoby vykonávající činnost v této jednotce jako své zaměstnání. O tomto opatření rozhoduje příslušná obec, právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba po projednání s HZS kraje.

Všechny jednotky požární ochrany jsou dle § 70 odst. 1 zákona o požární ochraně [39] povinny plnit následující úkoly:

- a) **provádět požární zásah** podle příslušné dokumentace požární ochrany nebo při soustředění a nasazování sil a prostředků;
- b) **provádět záchranné práce** při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech;
- c) **podávat neprodleně zprávy o svém výjezdu a zásahu** územně příslušnému HZS kraje.

Vedle druhu jednotky požární ochrany je zásadní také způsob jejího **zapojení do plošného pokrytí území kraje jednotkami požární ochrany**. Plošným pokrytím území jednotkami požární ochrany se v souladu s § 1 odst. 1 vyhlášky Ministerstva vnitra č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany [42] rozumí „rozmístění jednotek požární ochrany na území kraje a na území hlavního města Prahy“. Toto rozmístění určuje HZS kraje (po dohodě se zřizovateli jednotek) na základě provedeného **stanovení stupně nebezpečí pro území obcí v kraji**. Na základě stanoveného stupně nebezpečí pro území obce je následně pro danou obec určen počet jednotek požární ochrany a doba jejich dojezdu v souladu s přílohou zákona o požární ochraně [39].

Z hlediska plošného pokrytí území kraje jednotkami požární ochrany se jednotky požární ochrany (dále také „JPO“) člení v souladu s přílohou zákona o požární ochraně [39] do 6 kategorií:

- a) JPO I: jednotka HZS ČR s územní působností zpravidla do 20 minut jízdy z místa dislokace;

- b) JPO II: jednotka SDH obce s členy, kteří vykonávají službu jako svoje hlavní nebo vedlejší povolání, s územní působností zpravidla do 10 minut jízdy z místa dislokace;
- c) JPO III: jednotka SDH obce s členy, kteří vykonávají službu v jednotce požární ochrany dobrovolně, s územní působností zpravidla do 10 minut jízdy z místa dislokace;
- d) JPO IV: jednotka HZS podniku;
- e) JPO V: jednotka SDH obce s členy, kteří vykonávají službu v jednotce požární ochrany dobrovolně;
- f) JPO VI: jednotka SDH podniku.

JPO I, II a III mají územní působnost i mimo území svého zřizovatele. JPO IV, V a VI mají územní působnost jen na území svého zřizovatele (např. na území obce v případě JPO V). Mimo tyto kategorie stojí jednotky požární ochrany SDH obce nebo podniku nezařazené do plošného pokrytí území kraje jednotami požární ochrany (JPO N) [43].

Velitelé jednotek požární ochrany jsou dle § 88 zákona o požární ochraně [39] bez ohledu na druh jednotky požární ochrany **oprávněni**:

- a) „**nařídít** v souvislosti se zdoláváním požáru nebo při cvičení jednotky požární ochrany, **aby se z místa zásahu vzdálily osoby, jejichž přítomnost není potřebná,** nebo aby se podřídily jiným omezením nutným k úspěšnému provedení zásahu“;
- b) „nařídít provedení nutných opatření směřujících k odstranění nebezpečí opětovného vzniku požáru“.

Velitelé JPO I, popř. další příslušníci HZS ČR vykonávající službu v JPO I, jsou v souladu s Hlavou VI zákona o HZS ČR [8] jakožto příslušníci HZS ČR navíc oprávněni činit při plnění úkolů opatření uvedená výše v oddílu 5.1.

5.3 Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby

Podmínky poskytování zdravotnické záchranné služby upravuje **zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zdravotnické záchranné službě“) [44]. V souladu s § 2 tohoto zákona je zdravotnická záchranná služba zdravotní službou „v jejímž rámci je na základě tísňové výzvy, (...) **poskytována zejména přednemocniční neodkladná péče osobám se závažným postižením**

zdraví nebo v přímém ohrožení života“. Přednemocniční neodkladná péče je dle § 3 písm. e) „**neodkladná péče poskytovaná pacientovi na místě vzniku závažného postižení zdraví nebo přímého ohrožení života (...) a během jeho přepravy k cílovému poskytovateli akutní lůžkové péče**“.

Poskytovatelem zdravotnické záchranné služby je v souladu s § 8 odst. 1 zákona o zdravotnické záchranné službě [44] **příspěvková organizace zřízená krajem**, která má oprávnění k poskytování zdravotnické záchranné služby podle zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zdravotních službách“) [45]. Na území kraje je zdravotnická záchranná služba poskytována dle § 8 odst. 2 zákona o zdravotnické záchranné službě [44] vždy jen jedním poskytovatelem zdravotnické záchranné služby s výjimkou případu, kdy se na poskytování zdravotnické záchranné služby podílí poskytovatel zdravotnické záchranné služby zřízený jiným krajem. Název poskytovatele zdravotnické záchranné služby musí v souladu s § 17 odst. 1 tvořit slova „Zdravotnická záchranná služba“ doplněná o název kraje, který poskytovatele zdravotnické záchranné služby zřídil (např. Zdravotnická záchranná služba Jihomoravského kraje, p.o.).

Prostory a mobilní prostředky poskytovatele zdravotnické záchranné služby určené pro poskytování zdravotnické záchranné služby se v souladu s § 9 zákona o zdravotnické záchranné službě [44] označují jako „**zařízení zdravotnické záchranné služby**“. Toto zařízení tvoří:

- a) ředitelství;
- b) zdravotnické operační středisko;
- c) výjezdové základny s výjezdovými skupinami;
- d) pracoviště krizové připravenosti;
- e) vzdělávací a výcvikové středisko.

Ředitelství je centrálním řídicím a koordinačním pracovištěm pro poskytování zdravotnické záchranné služby na území kraje [44]. **Zdravotnické operační středisko** je centrálním pracovištěm poskytovatele zdravotnické záchranné služby pro operační řízení. **Výjezdová základna** je pracoviště, odkud jsou vysílány výjezdové skupiny na pokyn zdravotnického operačního střediska. **Výjezdovou skupinu tvoří zdravotničtí pracovníci, kteří vykonávají činnost v pracovním poměru podle zákoníku práce [41].**

Pracoviště krizové připravenosti je v souladu s § 16 zákona o zdravotnické záchranné službě [44] určeno pro koordinaci:

- a) plnění úkolů vyplývajících pro poskytovatele zdravotnické záchranné služby z krizového plánu kraje a dokumentace IZS (viz kapitola 4);
- b) psychosociálních intervenčních služeb pro zaměstnance poskytovatele zdravotnické záchranné služby a další zdravotnické pracovníky v případě mimořádné události nebo krizové situace při provádění záchranných a likvidačních prací;
- c) vzdělávání a výcviku zaměstnanců poskytovatele zdravotnické záchranné služby k plnění úkolů poskytovatele zdravotnické záchranné služby v oblasti krizového řízení, urgentní medicíny a medicíny katastrof;
- d) vzdělávání a výcviku složek IZS k poskytování neodkladné resuscitace;
- e) komunikačních prostředků pro plnění úkolů poskytovatele zdravotnické záchranné služby v rámci IZS a krizového řízení.

Členové výjezdových skupin jsou oprávněni [44]:

- a) „**vstupovat** za účelem poskytnutí přednemocniční neodkladné péče **do cizích objektů, obydlí a na cizí pozemky**, pokud se tam podle dostupných informací nachází osoba, které má být přednemocniční neodkladná péče poskytnuta“;
- b) „**požadovat** od fyzických osob, které se zdržují na místě události nebo v jeho blízkosti, **osobní nebo věcnou pomoc** nezbytně a bezprostředně nutnou k poskytnutí zdravotnické záchranné služby, a to v nezbytné míře a pokud tím tyto nebo jiné osoby nebudou vystaveny ohrožení života nebo zdraví“;
- c) „**požadovat** od fyzických a právnických osob **informace** nezbytné k poskytnutí zdravotnické záchranné služby“.

Vedoucí výjezdové skupiny je v souladu s § 19 zákona o zdravotnické záchranné službě [44] oprávněn rozhodnout o neposkytnutí přednemocniční neodkladné péče v těchto případech:

- a) při poskytování přednemocniční neodkladné péče by byly „bezprostředně ohroženy životy nebo zdraví členů výjezdové skupiny“ (např. nebezpečí výbuchu, nebezpečí úrazu elektrickým proudem, přítomnost aktivního střelce na místě událost);

- b) přednemocniční neodkladná péče by měla být poskytnuta „za podmínek, pro jejichž zvládnutí nebyli členové výjezdové skupiny vycvičeni, vyškoleni nebo vybaveni vhodnými technickými či osobními ochrannými prostředky a poskytnutí přednemocniční neodkladné péče toto vyžaduje“ (např. poskytování přednemocniční neodkladné péče v horském terénu).

Za uvedených okolností je pro poskytnutí přednemocniční neodkladné péče nutná součinnost s dalšími složkami IZS (např. s Policí České republiky nebo horskou službou).

Ministerstvo zdravotnictví zajišťuje ve vztahu ke zdravotnické záchranné službě v souladu s ustanoveními § 21, § 22 a § 23 zákona o zdravotnické záchranné službě [44] tyto úkoly:

- a) **metodicky řídí činnost** poskytovatelů zdravotnické záchranné služby;
- b) metodicky řídí spolupráci poskytovatelů zdravotnické záchranné služby se složkami IZS a orgány krizového řízení;
- c) **koordinuje přípravu a plánování zdravotnické záchranné služby** v rámci činností k připravenosti na řešení mimořádných událostí a krizových situací;
- d) ve spolupráci s Ministerstvem vnitra organizuje a koordinuje jednotný systém rádiového spojení poskytovatelů zdravotnické záchranné služby a využívání národního čísla tísňového volání 155;
- e) koordinuje součinnost poskytovatelů zdravotnické záchranné služby s ostatními ministerstvy a krajskými úřady při přípravě na řešení mimořádných událostí a krizových situací;
- f) metodicky usměrňuje realizaci celostátních projektů pro sjednocování a zkvalitňování poskytování zdravotnické záchranné služby;
- g) **metodicky usměrňuje zaměření preventivně výchovné, propagační a ediční činnosti** na úseku poskytování zdravotnické záchranné služby a podílí se na jejím zabezpečování;
- h) uzavírá smlouvy s provozovateli vrtulníků²³ pro zdravotnickou záchrannou službu a hradí náklady na provoz těchto vrtulníků.

²³ Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, ve znění pozdějších předpisů, používá namísto toho obecný pojem „letadlo“ definovaný v zákoně č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. V České republice jsou však pro zdravotnickou záchrannou službu používány výlučně vrtulníky.

Ministerstvo zdravotnictví informuje v souladu s § 21 zákona o zdravotnické záchranné službě [44] kraje a poskytovatele zdravotnické záchranné služby o podmínkách pro využití vrtulníků podle smluv uzavřených s jejich provozovateli. Poskytovatel zdravotnické záchranné služby je povinen s provozovatelem vrtulníku spolupracovat.

5.4 Policie České republiky

Postavení a úkoly Policie České republiky (dále také „Policie ČR“) právně vymezuje **zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Policii ČR“) [46]. V souladu s § 1 tohoto zákona je Policie ČR **jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor**. Úkolem Policie ČR je především:

- a) chránit bezpečnost osob a majetku;
- b) chránit veřejný pořádek;
- c) předcházet trestné činnosti;
- d) plnit úkoly podle zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“) [47].

Policii ČR tvoří tyto útvary [46]:

- a) Policejní prezidium České republiky;
- b) útvary policie s celostátní působností;
- c) krajská ředitelství policie;
- d) útvary zřízené v rámci krajského ředitelství policie.

Policejní prezidium České republiky řídí v souladu s ustanoveními § 6 a § 7 zákona o Policii ČR [46] činnost ostatních výše uvedených útvarů. V jeho čele stojí **policejní prezident**. Policejní prezidium České republiky je **součástí Ministerstva vnitra**. Útvary policie s celostátní působností (např. útvar rychlého nasazení) jsou součástí Ministerstva vnitra. Zřizuje je ministr vnitra na návrh policejního prezidenta.

Krajské ředitelství policie je v souladu s § 8 zákona o Policii ČR [46] organizační složkou státu a účetní jednotkou. V jeho čele stojí **ředitel**. **Útvary zřízené v rámci krajského ředitelství policie** zřizuje v souladu s § 6 odst. 2 policejní prezident na návrh ředitele krajského ředitelství policie.

V rámci Policie ČR působí v souladu s § 4 odst. 1 zákona o Policii ČR [46]:

- a) **příslušníci** Policie ČR (dále jen „policisté“) ve služebním poměru podle zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů [40];
- b) **zaměstnanci** ČR zařazení v Policii ČR v pracovním poměru podle zákoníku práce [41].

V případě, kdy síly a prostředky Policie ČR nejsou dostatečné k zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti, může vláda České republiky dle § 22 odst. 1 zákona o Policii ČR [46] povolovat na nezbytnou dobu k plnění úkolů Policie ČR vojáky v činné službě a příslušníky Vězeňské služby České republiky nebo Celní správy České republiky (více o těchto složkách je uvedeno v kapitole 6).

Policisté mají řadu pravomocí, které mohou být využity při řešení mimořádné události nebo krizové situace. Policista je v souladu s příslušnými ustanoveními zákona o Policii ČR [46] mimo jiné oprávněn:

- a) omezit osobní svobodu osoby za podmínek uvedených v Hlavě V;
- b) provést osobní prohlídku osoby za podmínek uvedených v § 29, § 35, § 48 a § 49;
- c) vyzvat osobu k vydání věci za podmínek uvedených v § 34 a § 34a;
- d) vyzvat osobu k vydání zbraně za podmínek uvedených v § 35;
- e) odebrat osobě zbraň za podmínek uvedených v § 35;
- f) použít technického prostředku k zabránění odjezdu vozidla za podmínek dle § 36;
- g) zajistit, odstranit nebo zničit věc „je-li důvodné podezření, že představuje bezprostřední závažné ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí a nelze-li toto ohrožení odstranit jinak“ za podmínek uvedených v § 37;
- h) vstoupit bez souhlasu uživatele do obydlí, objektu, který neslouží jako obydlí, nebo na pozemek za podmínek uvedených v § 40 a § 41;
- i) zastavit dopravní prostředek a provést jeho prohlídku za podmínek dle § 42;
- j) přikázat při plnění konkrétního úkolu Policie ČR každému, aby „po nezbytnou dobu nevstupoval na policistou určené místo“ v souladu s § 43 odst. 1 písm. a);
- k) přikázat při plnění konkrétního úkolu Policie ČR každému, aby „se po nezbytnou dobu nezdržoval na určeném místě“ v souladu s § 43 odst. 1 písm. b);

- l) přikázat při plnění konkrétního úkolu Policie ČR každému, aby „po nezbytnou dobu setrval na určeném místě, hrozí-li závažné ohrožení života nebo zdraví“ v souladu s § 43 odst. 1 písm. c);
- m) vykázat osobu ze společného obydlí za podmínek dle § 44, § 45, § 46 a § 47;
- n) používat donucovací prostředky a zbraň za podmínek uvedených v Hlavě IX;
- o) vyzvat osobu k prokázání totožnosti za podmínek uvedených v § 63.

Policie ČR plní při řešení mimořádných událostí v součinnosti s dalšími složkami IZS především tyto úkoly:

- a) odzbrojení a zadržení osob, které ohrožují příslušníky a zaměstnance složek IZS a další osoby na místě události;
- b) regulace dopravy v místě mimořádné události;
- c) regulace vstupu osob na místo mimořádné události;
- d) identifikace osob, těl zemřelých, částí lidských těl nebo kosterních pozůstatků v souladu s § 68 zákona o Policii ČR [46];
- e) pátrání po nezvěstných osobách v souladu s § 68 zákona o Policii ČR [46];
- f) použití donucovacích prostředků vůči osobám, které protiprávně brání provádění záchranných a likvidačních prací;
- g) vyšetřování okolností vzniku mimořádné události při podezření, že tato událost vznikla v důsledku protiprávního jednání v souladu s § 161 odst. 2 trestního řádu [47].

Policiisté se v souladu s § 20 zákona o Policii ČR [46] podílejí na záchranných a likvidačních pracích, pokud jsou splněny tyto podmínky:

- a) jsou k tomu vycvičení a vybaveni;
- b) je to nezbytné pro záchranu života, zdraví nebo majetku;
- c) jsou k tomu určeni policejním prezidentem.

6 OSTATNÍ SLOŽKY INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU

Základní literatura:

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému.

Ostatní složky IZS poskytují při záchranných a likvidačních pracích **plánovanou pomoc na vyžádání** v souladu s § 21 zákona o IZS [1]. Plánovanou pomocí na vyžádání se přitom rozumí „předem **písemně dohodnutý způsob poskytnutí pomoci** obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, krajskému úřadu, Ministerstvu vnitra nebo základním složkám integrovaného záchranného systému při provádění záchranných a likvidačních prací“. Ostatní složkami jsou podle § 4 odst. 2:

- a) vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil;
- b) ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory;
- c) ostatní záchranné sbory;
- d) orgány ochrany veřejného zdraví;
- e) havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby;
- f) zařízení civilní ochrany;
- g) neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím.

Po dobu trvání krizového stavu se dle § 4 odst. 3 zákona o IZS [1] ostatními složkami stávají také **poskytovatelé akutní lůžkové péče, kteří mají zřízen urgentní příjem**. Ostatní složkou se výše uvedení poskytovatelé akutní lůžkové péče mohou stát i v období mimo krizový stav, pokud uzavřou s poskytovatelem zdravotnické záchranné služby nebo krajským úřadem dohodu o plánované pomoci na vyžádání.

6.1 Vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil

Ozbrojené síly České republiky (dále také „ozbrojené síly“) se dle § 3 odst. 1 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákon o ozbrojených silách“) [48] člení na tyto součásti:

- a) Armáda České republiky (dále také „Armáda ČR“);
- b) Vojenská kancelář prezidenta republiky;
- c) Hradní stráž.

Úkolem ozbrojených sil ČR je podle § 9 zákon o ozbrojených silách [48]:

- a) připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení;
- b) plnit úkoly, které vyplývají z mezinárodních smluvních závazků České republiky o společné obraně proti napadení (např. Severoatlantická smlouva [49]).

Mimo výše uvedené mají jednotlivé součásti ozbrojených sil také další úkoly uvedené v textu níže.

O struktuře a úkolech Armády ČR, stejně jako o její roli v rámci IZS je podrobně pojednáno v kapitole 8.

Vojenská kancelář prezidenta republiky plní v souladu s § 26 zákona o ozbrojených silách [48] tyto úkoly:

- a) úkoly související s výkonem pravomocí prezidenta republiky jako vrchního velitele ozbrojených sil;
- b) úkoly související s řízením Hradní stráže.

V čele Vojenské kanceláře prezidenta republiky stojí v souladu s § 25 zákona o ozbrojených silách [48] **náčelník Vojenské kanceláře prezidenta republiky**, kterého podle § 5 jmenuje a odvolává prezident republiky. Náčelník Vojenské kanceláře prezidenta republiky jmenuje a odvolává velitele Hradní stráže, který je mu podřízen v souladu s § 8 a § 27.

Mezi **úkoly Hradní stráže** patří podle § 28 zákona o ozbrojených silách [48]:

- a) vnější ostraha a obrana areálu Pražského hradu;
- b) vnější ostraha a obranu objektů, které jsou dočasným sídlem prezidenta a jeho hostů;
- c) organizace a zajištění vojenských poct.

Přestože řešení mimořádných událostí a krizových situací v rámci IZS nepatří mezi úkoly Hradní stráže vymezené zákonem o ozbrojených silách [48], ustanovení § 29 odst. 2 připouští použití Hradní stráže také k jiným úkolům, než je v zákoně uvedeno, avšak pouze se souhlasem prezidenta republiky²⁴.

6.2 Ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory

Právní vymezení „ostatních ozbrojených bezpečnostních sborů“ zařazených zákonem o IZS [1] mezi ostatní složky IZS je poměrně problematické. Zákon o IZS totiž výslovně neuvádí, které subjekty mezi ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory patří. V právních předpisech se objevuje pouze termín „ozbrojené bezpečnostní sbory“²⁵.

Z ozbrojených bezpečnostních sborů je Policie ČR základní složkou IZS podle § 4 odst. 1 zákona o IZS [1]. Termín „**ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory**“ uvedený v § 4 odst. 2 písm. b) zákona o IZS tedy dle našeho výkladu²⁶ zahrnuje tyto ozbrojené bezpečnostní sbory:

- a) Celní správa České republiky;
- b) Vězeňská služba České republiky;
- c) Generální inspekce bezpečnostních sborů²⁷.

²⁴ Zařazení sil a prostředků Vojenské kanceláře prezidenta republiky nebo Hradní stráže do ústředního poplachového plánu IZS nebo poplachového plánu IZS kraje na základě sjednané dohody o plánované pomoci na vyžádání je však vzhledem k charakteru jejich převládající činnosti velmi nepravděpodobné.

²⁵ Mezi ozbrojené bezpečnostní sbory patří:

- a) Policie České republiky (podle § 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů);
- b) Celní správa České republiky (podle § 1 odst. 1 zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů)
- c) Vězeňská služba České republiky (podle § 1 odst. 2 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní ČR, ve znění pozdějších předpisů);
- d) Generální inspekce bezpečnostních sborů (podle § 1 odst. 1 zákona č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů).

²⁶ V odborné literatuře i učebních textech se mezi ostatní složky IZS velmi často řadí také obecní policie. Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů, však obecní policii mezi ozbrojené bezpečnostní sbory neřadí, přičemž autoři těchto skript si nejsou vědomi ani jiného právního předpisu, který by tak činil. To však nikterak nebrání v uzavření dohody o plánované pomoci na vyžádání mezi generálním ředitelstvím HZS ČR nebo HZK kraje a obecní policií, neboť dle ustanovení § 21 odst. 2 písm. a) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, je obecní policie jakožto orgán obce povinna plánovanou pomoc na vyžádání poskytnout.

Naopak, řada odborných i učebních textů nepovažuje za ostatní složku IZS Generální inspekci bezpečnostních sborů. Autoři tohoto studijního textu si ani v tomto případě nejsou vědomi právního předpisu, který by Generální inspekci bezpečnostních sborů vyřazoval z ostatních složek IZS.

²⁷ Zařazení sil a prostředků Generální inspekce bezpečnostních sborů do ústředního poplachového plánu IZS nebo poplachového plánu IZS kraje na základě sjednané dohody o plánované pomoci na vyžádání je však vzhledem k charakteru jejich převládající činnosti velmi nepravděpodobné.

6.2.1 Celní správa České republiky

Celní správa České republiky (dále jen „Celní správa ČR“) je ozbrojený bezpečnostní sbor. V souladu s § 1 zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Celní správě ČR“) [50] ho tvoří:

- a) Generální ředitelství cel;
- b) celní úřady.

Generální ředitelství cel a celní úřady jsou dle § 1 odst. 2 zákona o Celní správě ČR [50] **organizačními složkami státu**. Celní úřady jsou podřízeny Generálnímu ředitelství cel. Generální ředitelství cel je **podřízeno Ministerstvu financí**, přičemž jeho příjmy a výdaje jsou součástí rozpočtové kapitoly Ministerstva financí. Generální ředitelství cel řídí **generální ředitel**, kterého jmenuje a odvolává ministr financí. Generální ředitelství cel a celní úřady mají řadu úkolů vymezených v rámci § 4, § 8 a § 9 zákona o Celní správě ČR. Tyto úkoly se vztahují především ke správě cel a daní.

V rámci Celní správy ČR působí v souladu s § 15 zákona o Celní správě ČR [50]:

- a) **celníci** ve služebním poměru dle zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů [40];
- b) **občanští zaměstnanci** v pracovním poměru dle zákoníku práce [41].

Celník je v souladu s příslušnými ustanoveními zákona o Celní správě ČR [50] mimo jiné oprávněn:

- a) požadovat prokázání totožnosti osoby za podmínek uvedených § 29;
- b) zajistit osobu za podmínek uvedených § 30;
- c) omezit možnost volného pohybu agresivních osob jejich připoutáním k vhodnému předmětu za podmínek uvedených § 31;
- d) použít technické prostředky k zabránění odjezdu vozidla za podmínek, které jsou stanoveny § 32;
- e) odebrat zbraň za podmínek uvedených § 33;
- f) zakázat vstup na určené místo za podmínek uvedených § 34;
- g) provést kontrolu osob, dopravních prostředků a poštovních či jiných zásilek za podmínek uvedených § 35;
- h) provést osobní prohlídku za podmínek uvedených § 36.

Celníci mohou být dle § 22 zákona o Policii ČR [46] **povoláni rozhodnutím vlády ČR** na nezbytnou dobu **k plnění úkolů Policie ČR** v případě, že síly a prostředky Policie ČR nejsou dostatečné pro zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti. Celníci mají v takovém případě stejná oprávnění a povinnosti jako příslušníci Policie ČR, avšak vláda ČR může rozhodnout o omezení rozsahu těchto oprávnění a povinností.

6.2.2 Vězeňská služba České republiky

Vězeňská služba České republiky (dále jen „Vězeňská služba ČR“) je zřízena na základě zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží ČR, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Vězeňské službě ČR“) [51]. Jejím úkolem je dle § 2 mimo jiné:

- a) **spravovat a střežit vazební věznice a věznice** a zajistit dodržování zákonem stanovených podmínek výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody;
- b) spravovat a střežit ústavy pro výkon zabezpečovací detence²⁸;
- c) **střežit, předvádět a eskortovat osoby** ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody;
- d) zajišťovat pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti a v jiných místech jejich činnosti.

Vězeňskou službu ČR řídí v souladu s § 1 zákona o Vězeňské službě ČR [51] **generální ředitel Vězeňské služby ČR**, kterého jmenuje a odvolává **ministr spravedlnosti**. Vězeňská služba ČR je **organizační složkou státu**, přičemž její příjmy a výdaje jsou **součástí rozpočtové kapitoly Ministerstva spravedlnosti**. Vězeňská služba ČR má tyto organizační jednotky:

- a) generální ředitelství;
- b) vazební věznice;
- c) věznice;
- d) ústavy pro výkon zabezpečovací detence;
- e) Střední odborné učiliště;
- f) Akademie Vězeňské služby.

²⁸ Zabezpečovací detence je druhem ochranného opatření ukládaného soudem za podmínek uvedených v § 47 a § 100 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů. Cílem tohoto opatření je oddělit osoby, které jsou nebezpečné pro společnost, ale nebyl jim soudem uložen trest odnětí svobody. Zabezpečovací detenci lze uložit např. osobě, která není pro nepřičetnost za svůj čin trestně odpovědná.

V rámci Vězeňské služby ČR působí v souladu s ustanovením § 3 zákona o Vězeňské službě ČR [51] mimo jiné:

- a) **příslušníci Vězeňské služby ČR ve služebním poměru podle zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů [5] (dále jen „příslušníci Vězeňské služby“) zařazení ve vězeňské stráž;**
- b) **příslušníci Vězeňské služby ČR zařazení v justiční stráž;**
- c) **příslušníci Vězeňské služby ČR zařazení do správní služby.**

Vězeňská stráž střeží, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody, eskortuje tyto osoby do výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, ústavního ochranného léčení nebo zabezpečovací detence, zajišťuje převoz dětí, které má ve výkonu vazby nebo trestu jejich matka u sebe, k mimovězeňským poskytovatelům zdravotních služeb, střeží vazební věznice, věznice a ústavy pro výkon zabezpečovací detence v souladu s § 3 odst. 2 zákona o Vězeňské službě ČR [51].

Justiční stráž zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti a v jiných místech jejich činnosti v souladu s § 3 odst. 3 zákona o Vězeňské službě ČR [51].

Správní služba rozhoduje ve správním řízení podle zvláštních právních předpisů a zabezpečuje organizační, ekonomickou, vzdělávací, výchovnou, zdravotnickou a další odbornou činnost v souladu s § 3 odst. 6 zákona o Vězeňské službě ČR [51].

Pravomoci příslušníků Vězeňské služby ČR jsou uvedeny v Hlavách II a III zákona o Vězeňské službě ČR [51]. Jejich pravomoci vůči osobám, které nejsou ve výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody nebo ve výkonu zabezpečovací detence jsou velmi omezené. Příslušníci Vězeňské služby jsou např. dle § 13 oprávněni zjišťovat totožnost osob, které vstupují do střeženého objektu, a prohlížet jejich zavazadla a další věci. Příslušník Vězeňské služby ČR je také dle § 14 oprávněn v případě bezprostředního nebezpečí ohrožení života, zdraví nebo majetku požádat každého o pomoc. Každý, kde je za těchto okolností o pomoc požádán, musí ji poskytnout, pokud tím nevystaví vážnému ohrožení sebe nebo osobu blízkou anebo pokud tomu nebrání jiné závažné okolnosti.

Příslušníci Vězeňské služby ČR mohou být v souladu s § 24a zákona o Vězeňské službě [51] a § 22 zákona o Policii ČR [46] **povolání** rozhodnutím vlády ČR na nezbytnou

dobu k **plnění úkolů Policie ČR** v případě, kdy síly a prostředky Policie ČR nejsou dostatečné pro zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti. Celníci mají v takovém případě stejná oprávnění a povinnosti jako příslušníci Policie ČR, avšak vláda ČR může rozhodnout o omezení rozsahu těchto oprávnění a povinností.

6.2.3 Generální inspekce bezpečnostních sborů

Postavení a působnost Generální inspekce bezpečnostních sborů (dále jen „GIBS“) jsou právně vymezeny zákonem č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o GIBS“). Úkolem GIBS je dle § 2 zákona o GIBS vyhledávat, odhalovat a prověřovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, jehož pachatelem je:

- a) příslušník Policie ČR, celník, příslušník Vězeňské služby ČR nebo příslušník GIBS;
- b) zaměstnanec ČR zařazený k výkonu práce v Policii ČR nebo GIBS;
- c) zaměstnanec ČR zařazený k výkonu práce v Celní správě ČR nebo Vězeňské službě ČR, pokud byl trestný čin spáchán v souvislosti s plněním jeho pracovních úkolů.

Úkolem GIBS je v souladu s § 2 zákona o GIBS [52] rovněž tyto trestné činy vyšetřovat vyjma trestných činů spáchaných příslušníkem GIBS nebo zaměstnancem ČR zařazeným v GIBS.

GIBS je v souladu s § 1 zákona o GIBS [52] **organizační složkou státu**. V čele GIBS stojí **ředitel GIBS**, kterého **jmenuje a odvolává** na návrh vlády ČR a po projednání ve Výboru pro bezpečnost Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky **předseda vlády ČR**, jemuž je ředitel GIBS z výkonu své funkce odpovědný.

6.3 Ostatní záchranné sbory

Zákon o IZS [1] výslovně neuvádí, které subjekty patří mezi „ostatní záchranné sbory“ zařazené v souladu s § 4 odst. 2 zákona o IZS mezi ostatní složky IZS. Autoři tohoto studijního textu si nejsou vědomi ani žádného dalšího právního předpisu, na jehož základě by bylo možno jednoznačně identifikovat subjekty, které patří mezi „ostatní záchranné sbory“ a jsou tedy ostatními složkami IZS. Všechny subjekty uvedené níže proto nemusejí být nutně

řazeny mezi „ostatní záchranné sbory“²⁹; nejedná se ani o vyčerpávající výčet všech subjektů, které by do této skupiny ostatních složek IZS řazeny být mohly³⁰:

- a) báňská záchranná služba;
- b) Horská služba, o.p.s.;
- c) Horská služba, o.s.;
- d) Vodní záchranná služba Českého červeného kříže;
- e) Speleologická záchranná služba České speleologické společnosti;
- f) Svaz záchranných brigád kynologů České republiky.

6.3.1 Báňská záchranná služba

Úkoly a organizace báňské záchranné služby jsou vymezeny § 7 odst. 2 zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o hornické činnosti“) [53] a vyhláškou Českého báňského úřadu č. 447/2001 Sb., o báňské záchranné službě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška o báňské záchranné službě“) [54]. V souladu s § 4 odst. 1 a § 2 písm. e) vyhlášky o báňské záchranné službě je **úkolem báňské záchranné služby** provádění záchranných a likvidačních prací zejména při důlním požáru, výbuchu plynů a uhelného prachu, důlním otřesu, průtrži hornin a plynů, erupci ropy a zemního plynu, závalu důlních děl, průvalu vod a bahnin nebo kuřavky a poruše ve větrání nebo na těžním zařízení.

Báňskou záchrannou službu tvoří dle § 3 vyhlášky o báňské záchranné službě [54]:

- a) hlavní báňské záchranné stanice;
- b) závodní báňské záchranné stanice;
- c) báňské záchranné sbory těchto stanic a státní báňské správy.

Báňskou záchrannou službu je dle § 7 odst. 4 zákona o hornické činnosti [53] povinna zajistit každá organizace, která razí díla v podzemí nebo dobývá ložisko nevyhrazeného nerostu v podzemí. **Hlavní báňské záchranné stanice zajišťují** dle § 6 odst. 1 vyhlášky o báňské záchranné službě [54] mimo jiné **stálou pohotovost báňských záchranařů**.

²⁹ Většinu uvedených subjektů lze rovněž zařadit mezi neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím (viz oddíl 6.7).

³⁰ Mimo uvedené subjekty se nabízí zařazení např. Skalní záchranné služby Broumovsko nebo Hladinové záchranné služby Českého svazu jachtingu. Tyto však nemají v současné době sjednanu dohodu o plánované pomoci na vyžádání s Ministerstvem vnitra – generálním ředitelstvím HZS ČR a nejsou proto zařazeny do Ústředního poplachového plánu IZS. Z tohoto důvodu byly v tomto studijním textu vynechány.

V souladu s § 5 se hlavní báňské záchranné stanice zřizují pro územní celky stanovené Českým báňským úřadem. Hlavní báňskou záchrannou stanicí zřizuje organizace nebo více organizací, které mají povinnost zajistit báňskou záchrannou službu podle § 7 zákona o hornické činnosti [53] a jsou k tomu určeny Českým báňským úřadem (např. Hlavní báňská záchranná stanice Most zřizovaná společností Severní energetická a.s.).

Závodní báňské záchranné stanice zřizují organizace, které mají povinnost zajistit báňskou záchrannou službu dle § 7 zákona o hornické činnosti [53]. Závodní báňské záchranné stanice zajišťují pohotovost báňských záchranářů v rozsahu určeném služebním řádem závodní báňské záchranné stanice.

Členy báňských záchranných sborů jsou dle § 14 báňské záchranné služby **báňští záchranáři**, kteří vykonávají činnost v pracovním poměru podle zákoníku práce [6] a další zaměstnanci.

Síly a prostředky vyčleňované jednotlivými hlavními a závodními báňskými záchrannými stanicemi jsou součástí Ústředního poplachového plánu IZS [55] na základě dohody o plánované pomoci na vyžádání uzavřené s Ministerstvem vnitra – generálním ředitelstvím HZS ČR.

6.3.2 Horská služba

Obsah činnosti **horské služby** je vymezen zákonem č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o cestovním ruchu“) [56]. Obsahem činnosti horské služby je dle §11a tohoto zákona mimo jiné:

- a) **organizování a provádění záchranných a pátracích akcí v horském terénu**; tím se rozumí vyhledávání a pomoc osobám v tísni, v případě potřeby poskytování první pomoci těmto osobám a zajištění jejich přepravy k nejbližšímu zdravotnickému zařízení nebo dopravnímu prostředku zdravotnického zařízení, včetně zajištění pohotovostní služby;
- b) zajišťování provozu záchranných a ohlašovacích stanic horské služby.

Výkon základní činnosti horské služby zajišťuje v souladu s § 11b zákona o cestovním ruchu [56] **obecně prospěšná společnost založená Ministerstvem pro místní rozvoj**, v současnosti je touto obecně prospěšnou společností **Horská služba ČR, o.p.s.**

Činnost Horské služby ČR, o.p.s. je financována především **prostřednictvím dotací poskytovaných Ministerstvem pro místní rozvoj** v souladu s § 11d zákona o cestovním ruchu [56].

Statutárním orgánem společnosti **Horská služba ČR, o.p.s.** je v souladu s čl. 5 Statutu obecně prospěšné společnosti Horská služba ČR, o.p.s. [57] devítičlenná správní rada jmenovaná Ministerstvem pro místní rozvoj. Správní rada jmenuje a odvolává ředitele společnosti, který používá v souladu čl. 7 odst. 2 tradiční označení **náčelník Horské služby ČR**. Základní organizační jednotkou společnosti je v souladu s čl. 9 oblast, v jejímž čele stojí náčelník oblasti, kterého jmenuje a odvolává ředitel organizace.

Horská služba ČR, o.p.s. zaměstnává jen omezený počet záchranářů (96 záchranářů k 31. 12. 2019 [58]). Svůj početní stav navyšuje v případě potřeby na základě spolupráce se spolkem **Horská služba České republiky, z.s.** Členy spolku využívá **Horská služba ČR, o.p.s.** ke svému personálnímu posílení zejména v zimním období, o víkendech apod.

Horská služba ČR, o.p.s. i Horská služba České republiky, z.s. jsou **kolektivními členy Českého červeného kříže** (dále také „ČČK“) [59].

Síly a prostředky Horské služby ČR, o.p.s. jsou součástí Ústředního poplachového plánu IZS [55] na základě dohody o plánované pomoci na vyžádání uzavřené s Ministerstvem vnitra – generálním ředitelstvím HZS ČR.

6.3.3 Vodní záchranná služba ČČK, z.s.

Vodní záchranná služba ČČK, z.s. je spolek, jehož základním posláním je dle čl. 1 svých stanov [60] „vytvářet podmínky pro bezpečný pohyb a pobyt a ochranu zdraví návštěvníků na vodních plochách a tocích, pod jejich hladinou a v jejich okolí“. V rámci svého poslání plní Vodní záchranná služba ČČK, z.s. (dále také „VZS“) mimo jiné tyto úkoly v souladu s čl. 7 svých stanov:

- a) zajišťuje hlídkovou a záchrannou činnost u vybraných vodních ploch a pohotovostní službu na stanicích VZS;
- b) spolupracuje s orgány řídicími záchranné, pátrací a likvidační práce nejen při živelních pohromách a hromadných neštěstích.

Nejvyšším orgánem VZS je v souladu s čl. 4 Stanov VZS [60] **Republiková konference VZS**, která volí prezidenta VZS a Prezídium VZS. **Prezídium VZS** je výkonným

a řídicím orgánem VZS. Skládá se z šesti členů a Prezidenta VZS. **Prezident VZS** je statutárním zástupcem VZS, který zastupuje VZS ve všech záležitostech. Hlavním zdrojem příjmů VZS jsou dotace od různých poskytovatelů, mimo jiné ze strany Ministerstva vnitra [61]. Vodní záchranná služba ČČK, z.s. je kolektivním členem ČČK [59].

Síly a prostředky VZS jsou součástí Ústředního poplachového plánu IZS [55] na základě dohody o plánované pomoci na vyžádání uzavřené mezi VZS a Ministerstvem vnitra – generálním ředitelstvím HZS ČR.

6.3.4 Speleologická záchranná služba České speleologické společnosti

Speleologická záchranná služba České speleologické společnosti (dále jen „Speleologická záchranná služba ČSS“) je zřízena Českou speleologickou společností (dále také „ČSS“) v souladu s čl. VII stanov ČSS [62] jako její **specializovaná složka bez právní subjektivity**. Jejím posláním je mimo jiné [63]:

- a) poskytnout neprodlenou a kvalifikovanou pomoc v případě nehody v jeskyních nebo jiných extrémních podmínkách;
- b) spolupracovat při záchranných akcích v případě přírodních katastrof a stavech ohrožení životů a majetku v rámci IZS.

Činnost Speleologické záchranné služby ČSS řídí v souladu s čl. VII stanov ČSS [62] **náčelník speleologické záchranné služby**, který je oprávněn jednat za ČSS ve věcech speleologické záchranné služby. Česká speleologická společnost je kolektivním členem ČČK [59].

Síly a prostředky Speleologické záchranné služby ČSS jsou součástí Ústředního poplachového plánu IZS [55] na základě dohody o plánované pomoci na vyžádání uzavřené mezi Českou speleologickou společností a Ministerstvem vnitra – generálním ředitelstvím HZS ČR.

6.3.5 Svaz záchranných brigád kynologů ČR, z.s.

Svaz záchranných brigád kynologů ČR, z.s. (dále jen „SZBK“) je v souladu s čl. 1 svých stanov [64] dobrovolným otevřeným zájmovým spolkem neziskového charakteru, který organizuje kynologickou záchrannou činností. K tomuto účelu vytváří SZBK **pohotovostní jednotku**, jejíž vedoucí je jmenován prezídiem SZBK.

Základní organizační jednotkou SZBK jsou záchranné brigády kynologů v jednotlivých krajích, které mají formu pobočných spolků, přičemž **v každém kraji** může být dle čl. 3 stanov SZBK [64] zřízena **nanejvýš jedna záchranná brigáda**. SZBK je kolektivním členem ČČK [59].

Síly a prostředky SZBK jsou součástí Ústředního poplachového plánu IZS [55] na základě dohody o plánované pomoci na vyžádání uzavřené mezi SZBK a Ministerstvem vnitra – generálním ředitelstvím HZS ČR.

6.4 Orgány ochrany veřejného zdraví

Orgány ochrany veřejného zdraví jsou dle § 78 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně veřejného zdraví“) [65]:

- a) Ministerstvo zdravotnictví;
- b) krajské hygienické stanice;
- c) Ministerstvo obrany;
- d) Ministerstvo vnitra.

Ministerstvo zdravotnictví dle zákona o ochraně veřejného zdraví [65] mimo jiné:

- a) řídí a kontroluje výkon státní správy v ochraně a podpoře veřejného zdraví;
- b) řídí a kontroluje krajské hygienické stanice;
- c) stanovuje antigenní složení očkovacích látek;
- d) **nařizuje mimořádná opatření při epidemii** a nebezpečí jejího vzniku a mimořádná opatření při výskytu nebezpečných a z nebezpečnosti podezřelých výrobků a nejakostních či z porušení jakosti podezřelých vod, při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech, pokud mají být provedena **celostátně nebo na území několika krajů**;
- e) **stanovuje ochranná opatření před zavlečením vysoce nakažlivých infekčních onemocnění**;

- f) usměrňuje výkon státní správy v ochraně a podpoře veřejného zdraví prováděný Ministerstvem obrany a Ministerstvem vnitra;
- g) koordinuje činnost a spolupráci s jinými státními a nestátními orgány a organizacemi, včetně registrovaných občanských sdružení, jakož i se sociálními partnery v oblastech souvisejících s výkonem státní správy na úseku ochrany a podpory veřejného zdraví.

Krajská hygienická stanice dle zákona o ochraně veřejného zdraví [65] mimo jiné:

- a) **nařizuje mimořádná opatření při epidemii** a nebezpečí jejího vzniku a mimořádná opatření při výskytu nebezpečných a z nebezpečnosti podezřelých výrobků a nejakostních či z porušení jakosti podezřelých vod, při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech, pokud mají být provedena pouze **na území jednoho kraje**;
- b) **zpracovává** ve spolupráci s krajským úřadem a složkami IZS **pandemický plán kraje**, který stanoví opatření směřující k redukci dopadů pandemie infekčního onemocnění pro obyvatelstvo kraje.

Ministerstvo obrany vykonává v souladu s § 83 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví [65] úkoly státní správy v ochraně a podpoře veřejného zdraví v ozbrojených silách, v Ministerstvu obrany, organizačních složkách státu a příspěvkových organizacích zřízených v působnosti Ministerstva obrany.

Ministerstvo vnitra vykonává v souladu s § 83 odst. 2 zákona o ochraně veřejného zdraví [65] úkoly státní správy v ochraně a podpoře veřejného zdraví v bezpečnostních sborech s výjimkou Vězeňské služby ČR, v Ministerstvu vnitra, organizačních složkách státu a příspěvkových organizacích zřízených v působnosti Ministerstva vnitra.

6.5 Havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby

Podobně jako „ostatní záchranné sbory“, ani „havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby“ nejsou v zákoně o IZS [1] blíže vymezeny. Jedná se nejčastěji o právnické osoby, které poskytují uvedené služby v rámci své běžné činnosti. V současné době je např. v Ústředním poplachovém plánu IZS [55] zařazena společnost STRIX Chomutov a.s., která zajišťuje na základě uzavřené dohody o plánované pomoci na vyžádání havarijní službu určenou pro dočasné zajištění řídicího se erodovaného masívu nebo chráněného prostoru.

6.6 Zařízení civilní ochrany

Zařízení civilní ochrany jsou právně vymezena v zákoně o IZS [1] a prováděcí vyhlášce Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva (dále jen „vyhláška k přípravě a plnění úkolů ochrany obyvatelstva“) [66]. V souladu s § 15 odst. 1 zákona o IZS [1] zajišťují orgány obce „přípravenost obce na mimořádné události a podílejí se na provádění záchranných a likvidačních prací a na ochraně obyvatelstva“. Dle § 15 odst. 2 obecní úřad za tímto účelem:

- a) organizuje přípravu obce na mimořádné události;
- b) podílí se na provádění záchranných a likvidačních prací společně s IZS;
- c) zajišťuje varování, evakuaci a ukrytí osob před hrozícím nebezpečím, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak;
- d) hospodaří s materiálem civilní ochrany;
- e) poskytuje HZS kraje podklady a informace potřebné ke zpracování havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu (více viz kapitola 4);
- f) podílí se na zajištění nouzového přežití obyvatel obce;
- g) vede evidenci a provádí kontrolu staveb civilní ochrany nebo staveb dotčených požadavky civilní ochrany v obci.

K plnění výše uvedených úkolů je dle § 15 odst. 3 zákona o IZS [1] obec oprávněna zřizovat zařízení civilní ochrany.

Podobně právnické a podnikající fyzické osoby zařazené krajským úřadem do havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu jsou dle § 23 odst. 1 a § 24 odst. 1 zákona o IZS [1] jsou vůči svým zaměstnancům dotčeným předpokládánou mimořádnou událostí povinny zajistit:

- a) informování o hrozících mimořádných událostech a plánovaných opatřeních;
- b) varování, evakuaci, popřípadě ukrytí;
- c) organizování záchranných prací;
- d) organizování přípravy k sebeochraně a vzájemné pomoci.

K plnění těchto úkolů si právnické a podnikající fyzické osoby mohou v souladu s § 23 odst. 3 zákona o IZS [1] zřizovat zařízení civilní ochrany.

Současná právní úprava předpokládá při zřizování zařízení civilní ochrany iniciativu ze strany zřizovatele, tj. obce, právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby. Ten může dle § 1 vyhlášky k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva [66] požádat HZS kraje

o vyjádření k účelnosti zřízení zařízení civilní ochrany. HZS kraje následně zašle do 30 dnů zřizovateli vyjádření a uveden v něm, pro jaký účel je vhodné zařízení civilní ochrany zřídit a doporučí jeho personální složení.

Vyhláška k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva [66] vymezuje tyto typy zařízení civilní ochrany:

- a) zařízení pro zajištění evakuace;
- b) zařízení pro zajištění nouzového přežití a organizované humanitární pomoci;
- c) zařízení pro nouzové zásobování vodou;
- d) zařízení pro poskytování první pomoci;
- e) zařízení pro provádění prací spojených s vyprošťováním osob a k odstraňování následků mimořádných událostí;
- f) zařízení pro zjišťování a označování nebezpečných oblastí;
- g) zařízení pro zabezpečení dekontaminace terénu;
- h) zařízení pro zabezpečení dekontaminace osob a oděvů;
- i) zařízení pro zabezpečení dekontaminace věcných prostředků;
- j) zařízení pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech;
- k) zařízení pro zabezpečení výdeje prostředků individuální ochrany.

Vyhláška k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva [66] dále stanovuje personální složení a věcné prostředky pro jednotlivé druhy zařízení civilní ochrany a rozsah odborné přípravy personálu zařízení civilní ochrany.³¹

³¹ Pro úplnost uvádíme, že zájem obcí i právnických a podnikajících fyzických osob o zřizování zařízení civilní ochrany je v současnosti velmi nízký. Předpokládá se proto, že tento institut bude v budoucnu z tohoto důvodu z právního řádu České republiky vyňat.

6.7 Neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím

Vedle neziskových organizací a sdružení občanů, které jsou popsány výše v oddílu 6.3, jsou ostatními složkami dle zákona o IZS [1] také další neziskové organizace a sdružení občanů, které lze využít k záchranným a likvidačním pracím. Při realizaci záchranných a likvidačních prací v rámci IZS mohou tyto organizace zajišťovat zejména dobrovolníky nebo materiál (např. pro zajištění základních životních potřeb evakuovaných osob). Mezi nejvýznamnější z nich v současnosti patří:

- a) Český červený kříž;
- b) Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska;
- c) ADRA Česká republika;
- d) Charita Česká republika;
- e) Člověk v tísni, o.p.s.;
- f) Diakonie Českobratrské církve evangelické.

7 KOORDINACE SLOŽEK INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU

Základní literatura:

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému.

Integrovaným záchranným systémem se podle § 2 písm. a) zákona o IZS [1] rozumí **koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací** (definice těchto pojmů jsou uvedeny v kapitole 1). Koordinací složek IZS se přitom rozumí dle § 1 odst. 1 vyhlášky o IZS [29] „koordinace záchranných a likvidačních prací včetně řízení jejich součinnosti“. Tato koordinace spočívá dle § 1 odst. 2 v zajištění těchto činností:

- a) vyhodnocení druhu a rozsahu mimořádné události;
- b) uzavření místa zásahu a omezení vstupu osob na místo zásahu;
- c) záchrana bezprostředně ohrožených osob, zvířat nebo majetku;
- d) poskytnutí neodkladné zdravotní péče zraněným osobám;
- e) přijetí nezbytných opatření pro ochranu životů a zdraví osob ve složkách IZS;
- f) přerušování trvajících příčin vzniku ohrožení vyvolaných mimořádnou událostí (např. zastavení úniku nebezpečné látky);
- g) omezení ohrožení vyvolané mimořádnou událostí a stabilizace situace v místě zásahu (např. identifikace území zamořeného nebezpečnou látkou a následná evakuace osob z tohoto území);
- h) přijetí odpovídajících opatření v místech, kde se očekávají účinky při předpokládaném šíření mimořádné události (např. varování a evakuace osob, které se nacházejí v zóně předpokládaného šíření uniklé nebezpečné látky);
- i) poskytnutí nezbytné humanitární pomoci postiženým osobám;
- j) poskytnutí neodkladné veterinární péče zraněným zvířatům;

- k) poskytování nutných informací příbuzným osob, které byly výrazně postiženy mimořádnou událostí;
- l) podávání nezbytných informací o mimořádné události a o prováděných záchranných a likvidačních pracích sdělovacím prostředkům a veřejnosti;
- m) dokumentování údajů a skutečností za účelem zjišťování a objasňování příčin vzniku mimořádné události;
- n) dokumentování průběhu záchranných a likvidačních prací.

Koordinaci složek IZS provádějí v souladu s ustanoveními § 4 odst. 6, § 5, § 7 odst. 3, § 10 odst. 5, § 11, § 13 a § 19 odst. 1 zákona o IZS [1] a § 2 vyhlášky o IZS [29]:

- a) velitel zásahu;
- b) stálé orgány pro koordinaci složek IZS;
- c) starosta obce s rozšířenou působností;
- d) hejtman kraje nebo primátor hlavního města Prahy;
- e) generální ředitelství HZS ČR;
- f) ostatní správní úřady (s ohledem na charakter mimořádné události nebo krizové situace).

7.1 Koordinace složek integrovaného záchranného systému na taktické úrovni

Velitel zásahu provádí v souladu s § 19 odst. 1 zákona o IZS [1] a § 2 písm. a) vyhlášky o IZS [29] **koordinaci záchranných a likvidačních prací na taktické úrovni „v místě nasazení složek integrovaného záchranného systému a v prostoru předpokládaných účinků mimořádné události“** (dále jen „místo zásahu“). „Pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak, je velitelem zásahu velitel jednotky požární ochrany nebo příslušný funkcionář hasičského záchranného sboru s právem přednostního velení“. Podle § 21 odst. 1 vyhlášky Ministerstva vnitra č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany (dále jen „vyhláška o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany“) [42] je velitelem zásahu **velitel jednotky požární ochrany, která zahájila činnost na místě zásahu jako první**. Toto však neplatí, pokud některý z velitelů zasahujících jednotek využije **právo přednostního velení** dle § 22. Právem přednostního velení se rozumí:

- a) velitel jednotky HZS kraje má přednost před všemi ostatními veliteli JPO vyjma případu uvedeného pod písmenem b);
- b) velitel jednotky HZS podniku má přednost před všemi ostatními veliteli JPO tehdy, pokud je místem zásahu podnik, pro který byla tato jednotka zřízena;
- c) velitel jednotky SDH obce má přednost před velitelem jednotky SDH podniku vyjma případu uvedeného pod písmenem d);
- d) velitel jednotky SDH podniku má přednost před velitelem jednotky SDH obce tehdy, pokud je místem zásahu podnik, pro který byla tato jednotka zřízena;
- e) velitel JPO, v jejíž územní působnosti se místo zásahu nachází má přednost před ostatními veliteli JPO stejného druhu.

Uvedený postup však nelze využít v případě, kdy velitele zásahu určí v souladu s § 22 vyhlášky o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany [42] generální ředitel HZS ČR, jím pověřený zástupce, ředitel HZS kraje, ředitel územního odboru HZS kraje nebo jimi pověření funkcionáři HZS kraje, anebo výše uvedení velení sami převezmou.

Pokud není na místě zásahu ustanoven velitel zásahu podle výše uvedených pravidel, řídí činnost složek IZS na místě zásahu v souladu s § 19 odst. 2 zákona o IZS [1] „velitel nebo vedoucí zasahujících sil a prostředků složky integrovaného záchranného systému, která v místě zásahu provádí převažující činnost“.

Velitel zásahu je v souladu s § 19 odst. 3 zákona o IZS [1] a § 3 odst. 3 vyhlášky o IZS [29] mimo jiné **oprávněn**:

- a) **zřídit štáb velitele zásahu** jako svůj výkonný orgán (složení štábu je stanoveno § 23 vyhlášky o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany [42]);
- b) **rozdělit místo zásahu** na sektory nebo úseky a stanovit jejich velitele;
- c) **vyzvat právnické nebo fyzické osoby k poskytnutí osobní nebo věcné pomoci.**

Osobní pomocí se podle § 2 písm. h) zákona o IZS [1] rozumí „**činnost nebo služba při provádění záchranných a likvidačních prací** a při cvičení“ poskytnutá na výzvu osob oprávněných osobní pomoc vyžadovat nebo dobrovolně bez výzvy, avšak s jejich souhlasem nebo vědomím. **Věcnou pomocí** se dle § 2 písm. g) rozumí „**poskytnutí věcných prostředků při provádění záchranných a likvidačních prací** a při cvičení“ na výzvu osob oprávněných věcnou pomoc vyžadovat nebo dobrovolně bez výzvy, avšak s jejich souhlasem nebo

vědomím. **Osobní a věcnou pomoc jsou povinny poskytnout všechny právnické a fyzické osoby**, které nejsou z této povinnosti vyjmuti § 26 zákona o IZS a nevztahují se na ně ani okolnosti uvedené v § 25 odst. 3 tohoto zákona.

V souladu s § 19 odst. 3 zákona o IZS [1] a § 3 odst. 3 a 4 vyhlášky o IZS [29] provádí velitel zásahu na místě zásahu mimo jiné tyto činnosti:

- a) ukládá příkazy vedoucím složek IZS na místě zásahu; síly a prostředky jednotlivých složek však nadále podléhají vedoucím těchto složek;
- b) přímo řídí osoby, které určil do funkce (např. členy štábu velitele zásahu, velitele sektorů);
- c) po konzultaci s vedoucími složek IZS na místě zásahu stanovuje celkový postup provedení záchranných a likvidačních prací; při tom vychází z typových činností složek při společném zásahu (více viz kapitola 4);
- d) povolává potřebné množství sil a prostředků složek IZS na místo zásahu prostřednictvím územně příslušného operačního a informačního střediska IZS;
- e) vyhláší, nebo upřesňuje pro místo zásahu **stupeň poplachu** odpovídající závažnosti mimořádné události podle územně příslušného poplachového plánu IZS (více viz kapitola 4).

7.2 Koordinace složek integrovaného záchranného systému na operační úrovni

Stálými orgány pro koordinaci složek IZS jsou v souladu s § 5 odst. 1 zákona o IZS [1] **operační a informační střediska IZS** (dále jen „OPIS IZS“), kterými jsou na centrální úrovni operační a informační středisko generálního ředitelství HZS ČR (dále jen „OPIS GŘ HZS ČR“) a na krajské úrovni operační a informační středisko HZS kraje (dále jen „OPIS HZS kraje“). OPIS IZS provádějí dle § 2 písm. b) vyhlášky o IZS [29] **koordinaci složek IZS při společném zásahu na operační úrovni**. Při tom jsou dle § 5 odst. 3 zákona o IZS [1] **oprávněna**:

- a) **povolávat síly a prostředky složek IZS** podle územně příslušného poplachového plánu IZS nebo podle požadavků velitele zásahu;
- b) **vyžadovat a organizovat osobní a věcnou pomoc podle požadavků velitele zásahu**.

V souladu s § 5 odst. 2 zákona o IZS [1], § 7 odst. 5 zákona o HZS ČR [8] a § 13 vyhlášky o IZS [29] plní OPIS IZS v souvislosti s řešením mimořádné události mimo jiné tyto úkoly:

- a) zabezpečuje obsluhu telefonní linky tísňového volání 150 a telefonní linky jednotného evropského čísla tísňového volání 112;
- b) přijímá a vyhodnocuje informace o mimořádných událostech;
- c) vyhláší odpovídající stupeň poplachu při prvotním povolávání a nasazování sil a prostředků složek IZS na místo zásahu;
- d) vyhláší odpovídající stupeň poplachu pro území postižené mimořádnou událostí, jestliže je na tomto území více než jedno místo zásahu;
- e) zprostředkovává organizaci plnění úkolů ukládaných velitelem zásahu;
- f) plní úkoly uložené orgány oprávněnými koordinovat záchranné a likvidační práce;
- g) zabezpečuje vyznění složek IZS, státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků podle dokumentace IZS;
- h) udržuje spojení s operačními středisky základních složek IZS, s ostatními složkami IZS, s místy zásahu a s krizovými štáby.

7.3 Koordinace složek integrovaného záchranného systému na strategické úrovni

Starosta obce s rozšířenou působností (dále také „ORP“) provádí v souladu s § 13 zákona o IZS [1] a § 2 písm. c) vyhlášky o IZS [29] **koordinaci záchranných a likvidačních prací na strategické úrovni** při řešení mimořádných událostí vzniklých ve správním ORP tehdy, **pokud jej o to požádá velitel zásahu**. Podle § 4 odst. 6 zákona o IZS [1] jsou složky IZS povinny se v takovém případě při zásahu pokyny starosty ORP řídit. Pro koordinaci záchranných a likvidačních prací může starosta ORP využít v souladu s § 13 krizový štáb své obce. Starosta ORP je při koordinaci záchranných a likvidačních prací dle § 20 odst. 2 oprávněn vyžadovat prostřednictvím OPIS IZS pomoc složek IZS podle poplachového plánu IZS kraje. V případě, že starosta ORP koordinuje záchranné a likvidační práce, je dle § 14 zákona o IZS [1] povinen předávat prostřednictvím OPIS IZS Ministerstvu vnitra informace o jejich průběhu.

Hejtman kraje nebo primátor hlavního města Prahy (dále jen „hejtman kraje“) **provádí** v souladu s § 11 písm. c) zákona o IZS [1] a § 2 písm. c) vyhlášky o IZS [29] **koordinaci záchranných a likvidačních prací na strategické úrovni** při řešení mimořádných událostí vzniklých na území kraje tehdy, **pokud nastala některá z níže uvedených okolností:**

- a) území zasažené mimořádnou událostí přesahuje území jednoho správního obvodu ORP a velitel zásahu vyhlásil zvláštní stupeň poplachu;
- b) o koordinaci záchranných a likvidačních prací jej požádal velitel zásahu;
- c) o koordinaci záchranných a likvidačních prací jej požádal starosta ORP.

Složky IZS jsou dle § 4 odst. 6 zákona o IZS [1] v takovém případě povinny se při zásahu řídit pokyny hejtmána kraje. Pro koordinaci záchranných a likvidačních prací může hejtman kraje využít v souladu s § 11 písm. c) krizový štáb kraje. Hejtman kraje je při koordinaci záchranných a likvidačních prací podle § 20 zákona o IZS mimo jiné oprávněn:

- a) vyžadovat prostřednictvím OPIS IZS pomoc složek IZS podle poplachového plánu IZS kraje;
- b) vyžadovat pomoc z příslušného územního celku sousedního státu vyjma okolností uvedených v § 20 odst. 5.

V případě, že hejtman kraje koordinuje záchranné a likvidační práce, je dle § 14 zákona o IZS [1] povinen předávat prostřednictvím OPIS IZS Ministerstvu vnitra informace o jejich průběhu.

Ministerstvo vnitra zabezpečuje dle § 7 odst. 3 zákona o IZS [1] a § 2 písm. c) vyhlášky o IZS [29] **ústřední koordinaci záchranných a likvidačních prací na strategické úrovni** při řešení mimořádných událostí tehdy, **pokud nastala některá z níže uvedených okolností:**

- a) území zasažené mimořádnou událostí přesahuje území ČR a je nutná koordinace záchranných a likvidačních prací nad rámec příhraničních styků;
- b) území zasažené mimořádnou událostí přesahuje území jednoho kraje a velitel zásahu vyhlásil zvláštní stupeň poplachu;
- c) o koordinaci záchranných a likvidačních prací jej požádal velitel zásahu, starosta ORP nebo hejtman kraje.

Složky IZS jsou dle § 4 odst. 6 zákona o IZS [1] povinny řídit se v takovém případě při zásahu pokyny Ministerstva vnitra. To je při koordinaci záchranných a likvidačních prací v souladu s § 20 mimo jiné oprávněno:

- a) vyžadovat prostřednictvím OPIS GŘ HZS ČR pomoc složek IZS podle ústředního poplachového plánu IZS;
- b) vyžadovat zahraniční pomoc po dohodě s Ministerstvem zahraničních věcí vyjma okolností uvedených v § 20 odst. 4;
- c) vyžádat si účast zástupců ostatních ministerstev, zástupců ostatních složek IZS a dalších odborníků při provádění záchranných a likvidačních prací.

Ústřední koordinaci záchranných a likvidačních prací provádí Ministerstvo vnitra dle § 7 odst. 5 zákona o IZS [1] a § 8 vyhlášky o IZS [29] **prostřednictvím generálního ředitelství HZS ČR.**

Účelem koordinace složek IZS na strategické úrovni je dle § 7 vyhlášky o IZS [29]:

- a) zapojení sil a prostředků v působnosti správních úřadů, hejtmanů a starostů ORP v souladu s potřebami záchranných a likvidačních prací nad rámec sil a prostředků základních složek IZS a sil a prostředků poskytovaných ostatními složkami IZS a dalšími subjekty v rámci plánované pomoci na vyžádání;
- b) stanovení priorit záchranných a likvidačních prací při rozsáhlých mimořádných událostech, zejména mezi různými místy zásahu;
- c) zabezpečení materiálních a finančních podmínek pro činnost složek IZS při provádění záchranných a likvidačních prací;
- d) zajištění návaznosti záchranných a likvidačních prací s opatřeními pro krizové stavy.

8 ROLE ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY V RÁMCI INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU

Základní literatura:

Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

MINISTERSTVO VNITRA – GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČESKÉ REPUBLIKY. *Ústřední poplachový plán integrovaného záchranného systému zpracovaný v souladu s § 7 odst. 2 písm. c) a odst. 4 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Stav k 1. lednu 2021. 2020.*

Ozbrojené síly České republiky se v souladu s § 3 odst. 2 zákona o ozbrojených silách [48] člení na tyto složky:

- a) Armáda ČR;
- b) Vojenská kancelář prezidenta republiky;
- c) Hradní stráž.

Úkolem ozbrojených sil je dle § 9 zákona o ozbrojených silách

- a) připravovat se k obraně ČR a bránit ji proti vnějšímu napadení“;
- b) plnit úkoly, které vyplývají z mezinárodních smluvních závazků ČR o společné obraně proti napadení“.

Mimo výše uvedené lze v souladu s § 14 odst. 1 zákona o ozbrojených silách Armádu ČR (dále také „armáda“) použít při plnění těchto úkolů [48]:

- „a) ke střežení objektů důležitých pro obranu státu,
- b) **k plnění úkolů Policie ČR**, pokud síly a prostředky Policie České republiky nebudou dostatečné k zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti, a to na dobu nezbytně nutnou,

- c) **k záchranným pracím při pohromách** nebo při jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí nebo **k likvidaci následků pohromy**,
- d) k odstranění jiného hrozícího nebezpečí za použití vojenské techniky,
- e) k letecké dopravě ústavních činitelů,
- f) k zabezpečení letecké zdravotnické dopravy,
- g) k zabezpečení dopravy pro vlastní potřeby,
- h) k poskytování leteckých služeb,
- i) k zabezpečování dopravy na základě rozhodnutí vlády,
- j) k zabezpečení kulturních, vzdělávacích, sportovních a společenských akcí,
- k) k plnění humanitárních úkolů civilní obrany“.

Z hlediska ochrany obyvatelstva a IZS je zásadní především možnost použití armády k záchranným a likvidačním pracím při pohromách. Poskytnutí sil a prostředků (dále také „SaP“) armády k záchranným a likvidačním pracím má dvě formy, které se od sebe podstatně odlišují zejména způsobem vyžádání těchto SaP:

- a) použití SaP armády na základě plánované pomoci na vyžádání;
- b) ostatní pomoc složkám IZS.

8.1 Použití sil a prostředků Armády České republiky na základě plánované pomoci na vyžádání

K použití SaP armády při záchranných a likvidačních pracích dochází v tomto případě **na základě dohody o plánované pomoci** na vyžádání sjednané mezi Ministerstvem vnitra – generálním ředitelství HZS ČR a Ministerstvem obrany – Generálním štábem Armády ČR. SaP armády vyčleněné na základě této dohody jsou zařazeny do Ústředního poplachové plánu IZS [55] a jejich vyžadování a použití probíhá způsobem stanoveným touto dohodou. V rámci Armády ČR je vyčleňování SaP armády pro potřeby IZS upraveno příslušnou směrnicí náčelníka Generálního štábu [68]. V současnosti vyčleňuje Armáda ČR pro plánovanou pomoc na vyžádání mimo jiné [55]:

- a) humanitární základnu a stavební tým;
- b) odřady k evakuaci osob při povodních;
- c) odřady k převozu humanitární pomoci a nouzovému zásobování;

- d) vyprošťovací odřady;
- e) odřady k zabezpečení průjezdnosti na komunikacích a ve městech;
- f) odřady pro nouzové přemostění;
- g) odřady k provádění zemních prací;
- h) odřad k provádění trhacích a demoličních prací;
- i) speciální mobilní biologický tým;
- j) průzkumný mobilní biologický tým;
- k) odřady pro dekontaminaci techniky;
- l) odřady pro dekontaminaci osob;
- m) zdravotnické SaP (specializovaná infekční nemocnice, mobilní zdravotnický tým, sanitní vozidla, zabezpečení letecké evakuace osob, zraněných a nemocných z místa postižení, psychosociální intervenční tým);
- n) vojenskou veterinární zásahovou skupinu;
- o) leteckou přepravu humanitární pomoci;
- p) vrtulník pro plnění nenadálých úkolů.

8.2 Použití sil a prostředků Armády České republiky pro ostatní pomoc složkám IZS

Zákon o ozbrojených silách upravuje v § 15 až § 17 podmínky, za nichž je možné použití armády nad rámec plánované pomoci na vyžádání [48]:

- a) záchranné nebo likvidační práce nemohou vlastním silami zajistit jednotky požární ochrany, příslušné správní úřady ani orgány územní samosprávy;
- b) pokud nehrozí nebezpečí z prodlení, mohou použití armády k záchranným pracím vyžadovat pouze hejtmani krajů a starostové obcí, v jejichž obvodu došlo k pohromě, a to u náčelníka Generálního štábu, který o nasazení armády rozhoduje;
- c) v případě nebezpečí z prodlení mohou o použití armády k záchranným pracím žádat mimo osob uvedených v bodu b) také velitel zásahu nebo velitel jednotky požární ochrany, a to přímo u velitele vojenského útvaru nebo náčelníka vojenského zařízení, které jsou nejbližší místu pohromy; velitel vojenského útvaru nebo náčelník vojenského zařízení o nasazení armády neprodleně informují prostřednictvím svých nadřízených náčelníka Generálního štábu;

- d) o použití armády k záchranným pracím může rozhodnout také vláda na návrh ministra vnitra v případě, že je ohrožena podstatná část území ČR;
- e) o použití armády k likvidačním pracím rozhoduje výhradně vláda na návrh ministra obrany.

8.3 Použití Armády České republiky k plnění úkolů Policie České republiky

V souladu s § 14 odst. 1 písm. b) zákona o ozbrojených silách [48] a § 22 zákona o Policii ČR [46], lze armádu použít k plnění úkolů Policie ČR (dále také „úkoly policie“). Vojáci Armády ČR (dále jen „vojáci“) mohou být na nezbytně nutnou dobu povoláni k plnění úkolů policie, avšak pouze tehdy, pokud síly a prostředky Policie ČR nejsou dostatečné k zajištění vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku. O povolání vojáků k plnění úkolů policie rozhoduje v souladu s § 14 odst. 3 vláda ČR.

Vojáci mají při plnění úkolů policie dle § 22 odst. 2 zákona o Policii ČR [46] stejná oprávnění a povinnosti (viz kapitola 5) jako příslušníci Policie ČR. Vláda může nicméně rozsah oprávnění a povinností vojáků omezit. Vojáci prokazují dle § 22 odst. 3 zákona o Policii ČR a § 11 vyhlášky č. 122/2015 Sb., o způsobu vnějšího označení, služebních stejnokrojích a zvláštním barevném provedení a označení služebních vozidel, plavidel a letadel Policie České republiky a o prokazování příslušnosti k Policii České republiky, ve znění vyhlášky 362/2019 Sb. [69] svou příslušnost k plnění úkolů policie rukávovou páskou s nápisem „POLICIE“ umístěnou na pravém nebo levém rukávu předepsaného stejnokroje vojáka a průkazem vojáka v činné službě povoláného k plnění úkolů Policie ČR. Při provádění úkonů v rámci své pravomoci je podle § 12 a § 22 zákona o Policii ČR [46] voják povinen se tímto průkazem prokázat. Pokud povaha nebo okolnosti úkonu takový způsob prokázání neumožňují, je voják povinen prokázat svou příslušnost k plnění úkolů policie ústním prohlášením „policie“.

S povoláním vojáků k plnění úkolů policie se počítá zejména pro případ vzniku radiační havárie na jaderné elektrárně Dukovany nebo jaderné elektrárně Temelín. Počty povoláných vojáků upravuje pro tyto případy příslušné nařízení vlády [70]. Postup povolávání vojáků k plnění úkolů policie je pak v tomto případě upraven směrnicí náčelníka Generálního štábu [68]. K povolání vojáků k plnění úkolů policie došlo v minulosti např. v roce 2016 v reakci na teroristické útoky v Bruselu provedené v březnu 2016 [71], v roce 2016 a 2017 k zabezpečení areálu muničních skladů ve Vrběticích a v Květné [72, 73], nebo

v roce 2020 k realizaci bezpečnostních opatření přijatých v souvislosti s pandemií viru SARS-CoV-2 [74].

8.4 Použití Armády České republiky k plnění humanitárních úkolů civilní obrany

Armáda ČR může být v souladu s § 14 odst. 1 písm. k) zákona o ozbrojených silách [48] použita rovněž k plnění humanitárních úkolů civilní obrany vymezených čl. 61 Dodatkového protokolu I [2]. Podle § 6a zákona o ozbrojených silách [48] stanovuje „vojenské útvary, vojenská zařízení anebo jejich části nebo kategorie příslušníků ozbrojených sil“ k plnění úkolů civilní obrany svým nařízením vláda. Vojáci, vojenské útvary nebo vojenská zařízení vyčleněná k plnění úkolů civilní obrany jsou za ozbrojeného konfliktu chráněna v souladu s ustanovením čl. 67 Dodatkového protokolu I [2] (více viz kapitola 3). Uvedené ustanovení § 6a zákona o ozbrojených silách [48] tedy umožňuje vládě vyčlenit v případě potřeby síly a prostředky některých vojenských útvarů a zařízení k plnění úkolů civilní obrany [75]. S existencí vojenských záchranných útvarů trvale vyčleněných k plnění úkolů civilní obrany však současná právní úprava nepočítá.³²

³² Institut vojenského záchranného útvaru byl z právního řádu České republiky vyňat v roce 2016 zákonem č. 46/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Jedním z důvodů, který vedl ke zrušení vojenských záchranných útvarů byla jejich nízká využívanost v rámci IZS.

ZÁVĚR

První díl studijního textu Ochrana obyvatelstva a integrovaný záchranný systém se věnuje zejména právnímu vymezení ochrany obyvatelstva a integrovaného záchranného systému v České republice. Ochrana obyvatelstva je v současnosti chápána především jako plnění úkolů, jejichž cílem je předcházení vzniku mimořádných událostí a krizových situací, zajištění připravenosti na tyto události a situace, ale také jejich následné řešení. Základním nástrojem pro plnění těchto úkolů je přitom v České republice právě integrovaný záchranný systém, kterým se rozumí koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných prací.

Uvedené úkoly plní především základní složky integrovaného záchranného systému, které zajišťují nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení a vyhodnocení mimořádných událostí i neodkladný zásah v místě mimořádné události. V případě potřeby mohou být základní složky integrovaného záchranného systému posíleny o síly a prostředky dalších subjektů na základě plánované pomoci na vyžádání. Této pomoci se využívá zejména při závažných mimořádných událostech, při potřebě použití specializovaných sil a prostředků, kterými základní složky integrovaného záchranného systému nedisponují, nebo při nutnosti provedení záchranných a likvidačních prací ve specifických podmínkách, např. zásahy v horských oblastech. Plánovanou pomoc na vyžádání poskytují na základě předchozí písemné dohody jak ostatní složky integrovaného záchranného systému, tak i některé další subjekty, např. orgány krajů a obcí, a to v rozsahu a za podmínek, které jsou předem písemně dohodnuty.

Základní složky integrovaného záchranného systému, posílené v případě potřeby o další síly a prostředky na základě plánované pomoci na vyžádání, jsou schopny zajistit provedení záchranných a likvidačních prací při řešení naprosté většiny mimořádných událostí. Platné právní předpisy však umožňují posílení základních složek integrovaného záchranného systému i nad rámec plánované pomoci na vyžádání v případech, kdy takové posílení vyžaduje charakter mimořádné události. Velký význam má v tomto směru Armáda České republiky, která zajišťuje tzv. ostatní pomoc složkám integrovaného záchranného systému. Vojáci v činné službě mohou být mimo to povoláni k plnění úkolů Policie České republiky. Tato opatření však již zpravidla předpokládají koordinaci záchranných a likvidačních prací na strategické úrovni.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

CO	civilní obrana
CPO	civilní protiletectká ochrana
ČCK	Český červený kříž
ČR	Česká republika
ČSFR	Česká a Slovenská Federativní Republika
ČSR	Česká socialistická republika
ČSS	Česká speleologická společnost
ČSSR	Československá socialistická republika
GIBS	Generální inspekce bezpečnostních sborů
GŘ HZS ČR	generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky
HZS	hasičský záchranný sbor
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
IZS	integrovaný záchranný systém
JPO	jednotka požární ochrany
NSDAP	Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei
OPL	obrana proti letadlům
OPIS	operační a informační středisko
ORP	obec s rozšířenou působností
SaP	síly a prostředky
SDH	sbor dobrovolných hasičů
SOŠ PO a VOŠ PO	Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany
SSR	Slovenská socialistická republika
SZBK	Svaz záchranných brigád kynologů ČR, z.s.
VZS	Vodní záchranná služba ČCK, z.s.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- [2] Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 168/1991 Sb., o vázanosti České a Slovenské Federativní Republiky Dodatkovými protokoly I a II k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů a konfliktů nemajících mezinárodní charakter, přijatých v Ženevě dne 8. června 1977.
- [3] MINISTERSTVO VNITRA – GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČESKÉ REPUBLIKY. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*. Praha, 2013.
- [4] Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- [5] CRONDSTEDT, Mal. Prevention, Preparedness, Response, Recovery an outdated concept? *The Australian Journal of Emergency Management*. 2002, **17**(2), 10–13.
- [6] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY – ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY A PREVENCE KRIMINALITY. *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu*. Praha, 2016.
- [7] Zákon České národní rady č. 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- [8] Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 183/2017 Sb.
- [9] J., J. Zápolní obrana proti letadlům v Rakousku-Uhersku za války v letech 1914–1918. *Letecké Rozhledy*. 1933, **3**(5), 989–998.
- [10] KYSELÁK, Jan. Geneze ochrany obyvatelstva a branné výchovy v Československu (1925–1945) *Sborník prací Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, řada společenských věd*. 2017, **31**(1), 51–68.
- [11] Zákon č. 82/1935 Sb. o ochraně a obraně proti leteckým útokům.

- [12] Vládní nařízení č 199/1935 Sb., jímž se vydávají některé předpisy o pořizování plynových masek a o některých povinnostech obcí podle zákona o ochraně a obraně proti leteckým útokům.
- [13] *Organisace civilní protiletecké ochrany (CPO) v obci*. Praha: Zemský úřad, 1935.
- [14] ŠILHÁNEK, Bohumil a Josef DVOŘÁK. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách*. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003. ISBN 80-86640-12-4.
- [15] PAULUS, František. Úloha a postavení ochrany obyvatelstva v našich podmínkách. In: *Zdravotnictví a integrovaný záchranný systém při hromadných neštěstích a katastrofách*, Praha: Grada, 2014, s. 172–183.
- [16] Vládní nařízení č. 127/1938 Sb., jímž se vydávají další předpisy o pořizování plynových masek.
- [17] ŠILHÁNEK, Bohumil. Zkušenosti v oblasti historického vývoje ochrany obyvatelstva. *The Science for Population Protection*, 2012, 4(zvláštní číslo), 141–147.
- [18] Vládní usnesení o civilní obraně ze dne 13. července 1951.
- [19] Usnesení vlády Republiky Československé ze dne 15. ledna 1958 č. 49 o civilní obraně Republiky československé.
- [20] Zákon č. 40/1961 Sb., o obraně Československé socialistické republiky.
- [21] RADA OBRANY STÁTU. *Směrnice o civilní obraně Československé socialistické republiky*. Praha, 1983.
- [22] FEDERÁLNÍ MINISTERSTVO OBRANY. *Směrnice pro činnost nevojenské části civilní obrany ČSFR v přechodném období*. Praha, 1990.
- [23] Usnesení vlády České republiky ze dne 20. ledna 1993 č. 22, k návrhu koncepce ministerstva vnitra v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti a k doktríně Policie České republiky.
- [24] Usnesení vlády České republiky ze dne 19. května 1993 č. 246, k návrhu zásad Integrovaného záchranného systému.

- [25] Usnesení vlády České republiky ze dne 12. listopadu 1997 č. 710 ke koncepci zabezpečení úkolů civilní ochrany definovaných Dodatkovým protokolem I k Ženevským úmluvám o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů z 12. srpna 1949.
- [26] Usnesení vlády České republiky ze dne 20. ledna 1999 č. 53 o harmonogramu pro zabezpečení převodu výkonu státní správy ve věcech civilní ochrany z působnosti Ministerstva obrany do působnosti Ministerstva vnitra.
- [27] JUKL, Marek. *Ženevské úmluvy, obyčeje a zásady humanitárního práva (stručný přehled)*. Praha: Český červený kříž, 2020.
- [28] INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS. *Commentary on the Additional Protocols of 8 June 1977 to the Geneva Conventions of 12 August 1949*. Geneva: Martinus Nijhoff Publishers, 1987.
- [29] Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému.
- [30] *STČ 06/IZS Opatření k zajištění veřejného pořádku při shromážděních a technopárty*. Praha, 2018.
- [31] *STČ 09/IZS Zásah složek IZS u mimořádné události s velkým počtem zraněných osob*. Praha, 2016.
- [32] Vyhláška č. 422/2016 Sb., o radiační ochraně a zabezpečení radionuklidového zdroje.
- [33] Zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích (zákon o prevenci závažných havárií), ve znění pozdějších předpisů.
- [34] Zákon č. 263/2016 Sb., atomový zákon, ve znění pozdějších předpisů.
- [35] Vyhláška č. 359/2016 Sb., o podrobnostech k zajištění zvládnutí radiační mimořádné události.
- [36] Vyhláška č. 226/2015 Sb., o zásadách pro vymezení zóny havarijního plánování a postupu při jejím vymezení a o náležitostech obsahu vnějšího havarijního plánu a jeho struktury.

- [37] Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 20.3.2017, kterým se vydává organizační řád MV-generálního ředitelství HZS ČR. *Sbírka interních aktů řízení generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky*. 2017, 17.
- [38] Vyhláška č. 117/2007 Sb., o číslovacích plánech sítí a služeb elektronických komunikací, ve znění pozdějších předpisů.
- [39] Zákon České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.
- [40] Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.
- [41] Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.
- [42] Vyhláška Ministerstva vnitra č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů.
- [43] MINISTERSTVO VNITRA – GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČESKÉ REPUBLIKY. *Metodika pro zřizování jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí*. 2009.
- [44] Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, ve znění pozdějších předpisů.
- [45] Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů.
- [46] Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- [47] Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
- [48] Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- [49] Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 66/1999 Sb., o přístupu České republiky k Severoatlantické smlouvě.
- [50] Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- [51] Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

- [52] Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.
- [53] Zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů.
- [54] Vyhláška Českého báňského úřadu č. 447/2001 Sb., o báňské záchranné službě, ve znění pozdějších předpisů.
- [55] MINISTERSTVO VNITRA – GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČESKÉ REPUBLIKY. *Ústřední poplachový plán integrovaného záchranného systému zpracovaný v souladu s § 7 odst. 2 písm. c) a odst. 4 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.* Stav k 1. lednu 2021. 2020.
- [56] Zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu, ve znění pozdějších předpisů.
- [57] *Statut obecně prospěšné společnosti Horská služba ČR, o.p.s.*
- [58] *Výroční zpráva Horské služby ČR, o.p.s. 2019.*
- [59] ČESKÝ ČERVENÝ KŘÍŽ. Kolektivní členové Českého červeného kříže. *Oficiální stránky Českého červeného kříže, 2021* [online, cit. 10. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.cervenyriz.eu/kolektivni-clenove>.
- [60] *Stanovy Vodní záchranné služby ČČK, z.s.*
- [61] VODNÍ ZÁCHRANNÁ SLUŽBA ČČK, Z.S. *Výroční zpráva 2019.*
- [62] *Stanovy spolku Česká speleologická společnost.*
- [63] ČESKÁ SPELEOLOGICKÁ SPOLEČNOST. Činnost Speleologické záchranné služby. *Oficiální stránky České speleologické společnosti, 2021.* [online, cit. 10. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.speleo.cz/cinnost-speleologicke-zachranne-sluzby>.
- [64] *Stanovy Svazu záchranných brigád kynologů ČR, z.s.*
- [65] Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů.
- [66] Vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.

- [67] Vyhláška Ministerstva vnitra č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů.
- [68] *Směrnice náčelníka Generálního štábu Armády České republiky k nasazování sil a prostředků Armády České republiky v rámci integrovaného záchranného systému a k plnění úkolů Policie České republiky*. Praha, 2019.
- [69] Vyhláška č. 122/2015 Sb., o způsobu vnějšího označení, služebních stejnokrojích a zvláštním barevném provedení a označení služebních vozidel, plavidel a letadel Policie České republiky a o prokazování příslušnosti k Policii České republiky, ve znění vyhlášky č. 362/2019 Sb.
- [70] Nařízení vlády č. 465/2008 Sb., o povolání vojáků Armády České republiky k plnění úkolů Policie České republiky při radiačních haváriích na jaderných elektrárnách.
- [71] Nařízení vlády č. 92/2016 Sb., o povolání vojáků v činné službě k plnění úkolů Policie České republiky v souvislosti s bezpečnostními opatřeními přijatými po teroristických útocích v Belgii.
- [72] Nařízení vlády č. 33/2016 Sb., povolání vojáků v činné službě k plnění úkolů Policie České republiky v souvislosti s dalším zabezpečením areálu muničních skladů ve Vrběticích.
- [73] Nařízení vlády č. 431/2017 Sb., o povolání vojáků v činné službě k plnění úkolů Policie České republiky v období do 30. června 2018.
- [74] Nařízení vlády č. 83/2020 Sb., o povolání vojáků v činné službě a příslušníků Celní správy České republiky k plnění úkolů Policie České republiky v souvislosti s epidemií viru SARS-CoV-2.

Název: Ochrana obyvatelstva
a integrovaný záchranný systém I
Autoři: Tomáš Zeman
František Paulus
Kamil Bednář
Vydavatel: Univerzita obrany, Brno
Rok vydání: 2021

Publikace neprošla jazykovou úpravou.

ISBN 978-80-7582-385-4 (e-kniha)